

UTLENDINGERS ADGANG TIL Å SPILLE FOTBALL I NORGE

Kandidatnummer: 329

Veileder: Ronny Lund

Leveringsfrist: 25.04.2007

Til sammen 17 843 ord

23.11.2007

Innholdsfortegnelse

<u>1</u>	<u>INNLEDNING</u>	<u>1</u>
1.1	Tema og problemstilling	1
1.2	Avgrensninger	2
1.3	Aktualitet	3
1.4	Definisjoner	4
1.4.1	Utlendinger	4
1.4.2	EØS-borgere	5
1.5	Oversikt over den videre fremstilling	6
<u>2</u>	<u>RETTSKILDEBILDET</u>	<u>7</u>
2.1	De alminnelige rettskildene	7
2.2	Idrettsjussens særpreg	9
2.3	Rang	10
<u>3</u>	<u>ADGANGEN FOR SPILLERE FRA UTENFOR EØS TIL Å SKRIVE KONTRAKT MED NORSKE KLUBBER – KRAV OM ARBEIDSTILLATELSE</u>	<u>12</u>
3.1	Innledning	12
3.2	Hvem trenger arbeidstillatelse?	12
3.3	Tidspunktet for søknaden	13
3.4	Alminnelige krav til arbeidsforholdet, utlendingsforskriften §2	13
3.5	Vilkår for tillatelse etter utlendingsforskriften §3 annet ledd bokstav e	16

3.5.1	Idrett på høyt nivå	16
3.5.2	Uttalelse fra NIF	18
3.5.3	Absolutt nødvendig kompetanse	20
3.5.4	Tillatelsens varighet	23
3.6	Særlig om fotballens egne regler	23
3.6.1	Nasjonalt: NFFs overgangsreglement §1-2	24
3.6.2	Internasjonalt: FIFAs overgangsreglement artikkel 19	24
<u>4</u>	<u>ADGANGEN FOR SPILLERE FRA EØS-OMRÅDET TIL SKRIVE KONTRAKT MED NORSKE KLUBBER</u>	<u>27</u>
4.1	EØS-regelverket: Fri bevegelighet for arbeidstakere	27
4.2	Rettspraksis: Bosman-dommen (ECJ C-415/93)	30
4.2.1	Kort om faktum	30
4.2.2	De omstridte reglene	31
4.2.3	Sakens problemstillinger	33
4.2.4	ECJs avgjørelse – overgangsreglene	33
4.2.5	ECJs avgjørelse – utlendingsklausulene	36
4.2.6	ECJs avgjørelse – konkurransereglene	38
4.2.7	Begrensninger av dommens rekkevidde	38
4.2.8	Virkningene av retten til fri overgang ved kontraktens utløp	40
4.2.9	Virkningene av utlendingsklausulenes bortfall	41
4.3	Alminnelig lovgivning – krav om oppholdstillatelse	42
4.3.1	Tidspunktet for søknaden	43
4.3.2	Vilkår for tillatelse	43
4.3.3	Tillatelsens varighet	44
4.3.4	Særlig om nordiske spillere	44
4.3.5	Særlig om spillere fra de nye EU-landene	44
<u>5</u>	<u>EØS-SPILLERE UNDER KONTRAKT MED NORSKE KLUBBER</u>	<u>46</u>
5.1	Innledning	46
5.2	Rettigheter under kontraktstiden	46

5.3	Adgangen til klubbskifte	47
5.4	Fornyelse av oppholdstillatelse	48
<u>6</u>	<u>SPILLERE FRA UTENFOR EØS UNDER KONTRAKT MED NORSKE KLUBBER</u>	<u>49</u>
6.1	Utlendingskvoten i norsk fotball – NFFs kampreglement §2-4	49
6.1.1	Regelens utvikling og nylige eksempler	50
6.1.2	Utlendingsklausuler i andre land	51
6.1.3	Hensyn bak regelen	52
6.1.4	Andre regler som begrenser antallet utlendinger i norsk fotball	54
6.1.5	Forholdet til arbeidsmiljøloven	54
6.1.6	Forholdet til diskrimineringsloven	55
6.2	Adgangen til klubbskifte	61
6.3	Fornyelse av arbeidstillatelse	62
<u>7</u>	<u>AVSLUTNING</u>	<u>64</u>
7.1	Konklusjoner	64
7.2	Nye UEFA-regler	65
7.3	Lokalt utviklede spillere (LUS)	66
7.4	Øremerkede midler	68
<u>8</u>	<u>LITTERATURLISTE</u>	<u>69</u>
8.1	Bøker, artikler mv.	69
8.2	Lover, vedtekter mv.	71
8.3	Domsregister	74

1 Innledning

1.1 Tema og problemstilling

Fotball er en idrett som de siste tiårene har vært i stor utvikling både sportslig, administrativt, økonomisk og rettslig. Tidligere drev norske klubber på amatørnivå. Spillerne hadde andre jobber ved siden av å være fotballspillere, mens klubbene hadde beskjedne organisasjoner. I dag er de fleste spillere i Tippeligaen og delvis Adeccoligaen profesjonelle, og nivået på spillerne blir deretter. Klubbene organiseres tilnærmet likt vanlige bedrifter, ofte som aksjeselskaper.¹ Dette skyldes en stor økonomisk vekst som gir seg utslag i høyere lønninger og overgangssummer. Det er ikke uvanlig at norske klubber betaler millionbeløp for spillere.² Årslønningen for de beste tippeligaspillerne ligger rundt tre millioner kroner.

Den økonomiske veksten skyldes økt interesse for fotball, både fra publikum og media. I 1995 var gjennomsnittstilskuertallet i Tippeligaen 4624, mens tallet i 2005 var 9465.³ Medieavtalen som Norges Fotballforbund (NFF) og Norsk Toppfotball (NTF) inngikk med TV2 i 2005 var verdt én milliard kroner.⁴

Med så mye penger i omløp er det naturlig at klubbenes kreativitet stadig blir større i bestrebelsene etter å bli best. Det innebærer blant annet at man ser utover landets grenser

---

¹ På listen over unoterte aksjer på Oslo børs finnes blant annet Stabæk Fotball AS (STAB), Start Toppfotball AS (STAT) og Viking Fotball ASA (VIKF).

² Dyreste overgang er John Carew (Vålerenga til Rosenborg) for ca. 25 millioner kroner.

³ Fotball.no (2006)a.

⁴ Stensås (2005).

for å finne gode spillere. Den bedrede økonomien, kombinert med de nye prinsippene for spilleroverganger og bruk av spillere som blant annet er uttrykt i Bosman-dommen⁵, er blant årsakene til at utenlandske spillere i større utstrekning foretrekkes fremfor norske spillere. Mange klubber blir fristet til å kjøpe etablerte spillere utenfra kontra å utvikle egne talenter.

Som en følge av dette blir oppgavens hovedproblemstilling å gjøre rede for utenlandske fotballspillers rettsstilling i Norge. En vesentlig underproblemstilling vil være hvorvidt reglene er diskriminerende.

1.2 Avgrensninger

Det tas i oppgaven sikte på å behandle rettsstillingen for alle utenlandske spillere, uavhengig av om de er EØS-borgere eller ikke. Både adgangen til å skrive kontrakt med norsk klubb og rettsstillingen for spillere under kontrakt med norsk klubb skal omtales.

Det avgrenses for det første mot problemstillinger som gjelder generelt for fotballspillere uavhengig av hvor de kommer fra. Det er med andre ord bare problemstillinger som er spesielle for utenlandske spillere som behandles.

Videre avgrenses det mot fotball for kvinner, fordi problemstillingene oftere kommer opp og at det er større økonomiske interesser i herrefotball. Regelverket samsvarer i stor grad for begge kjønn.

For det tredje avgrenses det mot amatørspillere. NFFs overgangsreglement §§6 og 12-1 definerer henholdsvis amatører og profesjonelle. Det avgjørende for hva spilleren skal kategoriseres som, er hvorvidt han mottar godtgjørelse utover kostnadsrefusjon, dekning av reise-/diett- og/eller hotellutgifter, spilleutstyr, eller lisensforsikring. Spillere som mottar

---

⁵ Se pkt. 4.2.

godtgjørelse utover dette, regnes som profesjonelle. Årsaken til avgrensningen er at problemstillingene i oppgaven nesten utelukkende gjelder profesjonelle spillere.

1.3 Aktualitet

Som nevnt har det de siste årene vært en sterk økning i antallet utenlandske spillere i norsk fotball. Mens tallet var 55 i 2000 hadde det i 2005 økt til 110.⁶ Tidligere kom ”importspillerne” nesten utelukkende fra våre nærmeste naboland, men utviklingen går i retning av at klubbene leter etter spillere på stadig større geografiske områder. Det finnes i dag spillere fra blant annet Afrika, Australia og Sør-Amerika i norsk fotball. Med den økningen som har vært, har problemstillingene knyttet til oppgavens tema stadig blitt mer aktuelle.

Gjennom vinteren 2007 har det vært mye debatt rundt reglene om arbeidstillatelse for spillere fra utenfor EØS. Særlig kravet om at spilleren skal være ”absolutt nødvendig for virksomheten” har vært i søkelyset. For eksempel har fire ivorianere fått arbeidstillatelse til spill for henholdsvis Fredrikstad og Rosenborg, mens ytterligere en ivorianer har fått avslag på sin søknad om spill for Lillestrøm.⁷ Alle disse klubbene uttrykte skepsis til det de oppfattet som et uklart regelverk. Reglene er omtalt i oppgavens kapittel 3.

I 2006 kunne klubbene bare bruke to spillere fra utenfor EØS av gangen. Høsten 2006 krevde Lillestrøm at regelen ble endret, og fikk støtte fra 9 av de 13 andre tippeligaklubbene.⁸ Dette medførte mye debatt i media, og NFF besluttet å øke antallet til tre. Regelen er omtalt i oppgavens pkt. 6.1.

---

⁶ Gammelsæter (2006) s. 5.

⁷ Omtalt blant annet i NTB (2007), Bråten (2007) og Nr.no (2007).

⁸ Nettavisen.no (2007).

1.4 Definisjoner

1.4.1 Utlendinger

Noen allmenngyldig definisjon av hva som regnes som utlending har vi ikke i norsk rett. En definisjon finnes i utlendingslovens (utl.) §48 første ledd første pkt. som sier at loven gjelder for ”enhver som ikke er norsk statsborger”. I forarbeidene⁹ sies det imidlertid at definisjonen kun er begrenset til utlendingsloven. Fotballens eget regelverk er også bygget på denne definisjonen, altså at statsborgerskapet er avgjørende for om en spiller skal betraktes som utlending eller ikke. Det er vanskelig å se noen annen aktuell definisjon av begrepet. Utlending skal derfor i det følgende forstås i samsvar med utlendingslovens § 48.

En særlig situasjon oppstår der spillere har doble statsborgerskap. For utenlandske statsborgere som ønsker norsk statsborgerskap er det relativt strenge krav. Statsborgerskapsloven (sbl.) oppstiller en rekke vilkår i kapittel 3. Sbl. §7, 1 ledd, litra e krever opphold i Norge i minst syv av de siste ti årene. §10 krever også at personen skal løses fra sitt tidligere statsborgerskap før norsk statsborgerskap kan innvilges. Det er derfor ganske upraktisk med doble statsborgerskap for norske borgere.

I andre land er det derimot vanlig med doble statsborgerskap som følge av at landet følger domisilprinsippet. Eksempelvis krever Spania kun to års opphold i landet for å tildele spansk statsborgerskap. Det stilles da ikke krav om løsning fra det opprinnelige statsborgerskap. Konsekvensen av dette blir at en rekke fotballspillere får doble statsborgerskap.¹⁰ Særlig gjelder det sør-amerikanske spillere. Hvilket statsborgerskap disse spillerne skal ha etter fotballens regelverk har betydning for hvilken utlendingskategori han skal falle inn under.¹¹ Tidligere har det vært vanlig å avgjøre spørsmålet etter hvilket landslag spilleren representerte.¹² Nå vil derimot spilleren regnes som borger av begge land. Et eksempel på dette er Enrique Ortiz (Lyn) som opprinnelig er argentiner, men også har spansk pass. Han nyter godt av de fordeler det medfører å være EØS-spiller.

---

⁹ Ot.prp. nr. 46 (1986-1987).

¹⁰ Eksempler er Roberto Ayala (Valencia og Argentina) og Lionel Messi (Barcelona og Argentina).

¹¹ Se pkt. 1.4.2.

¹² Leren (2002) s. 76.

1.4.2 EØS-borgere

Som en følge av EØS-avtalen er det nødvendig å dele utlendingene i to hovedgrupper. Dette skyldes at EØS-borgere er betydelig bedre stilt rettslig enn øvrige utlendinger.

En EØS-borger kan defineres som en person som er statsborger i et land som er medlem av EØS¹³. EØS er et samarbeid mellom EU¹⁴ og EFTA¹⁵.

EU består pr. januar 2007 av 27 land. Disse er Belgia, Bulgaria, Cypros, Danmark, Tsjekkia, Storbritannia, Estland, Finland, Frankrike, Hellas, Irland, Italia, Latvia, Litauen, Luxembourg, Malta, Nederland, Polen, Portugal, Romania, Slovakia, Slovenia, Spania, Sverige, Tyskland, Ungarn og Østerrike. EFTA består nå bare av fire land; Island, Norge, Sveits og Liechtenstein. Av EFTA-landene er Sveits i en spesiell situasjon i og med at de ikke er medlem i EØS. Sveitsiske borgeres status følger dermed av EFTA-konvensjonen artikkel 20. Bestemmelsen gjør at sveitsere får de samme muligheter til å spille fotball i Norge som EØS-medlemmene.¹⁶ Når det i det følgende tales om overganger til eller fra en norsk klubb, skal EØS forstås som EØS med tillegg av Sveits.

Et særlig spørsmål er Norges forhold til land med Europa-avtaler¹⁷. Europa-avtalene er inngått mellom EU og en rekke tredjeland¹⁸. Avtalene sikrer blant annet at disse lands borgere ikke blir utsatt for forskjellsbehandling når de er arbeidstakere i EU. Spørsmålet blir så hvilken stilling spillere fra land med Europa-avtaler har i forhold til EFTA-landene, deriblant Norge. EØS-avtalen art. 28 nevner bare om EF- og EFTA-stater. Ordlyden taler derfor mot at spillerne fra disse landene skal gis samme rettigheter som EØS-borgere. På den annen side ble EØS-avtalen inngått før Europa-avtalene. Det betyr at forholdet til Europa-avtalene ikke har vært vurdert, og at ordlyden derfor må tillegges mindre vekt. Likevel kan heller ikke formålet med EØS-avtalen tale for at EU alene kan utvide EØS-avtalens anvendelsesområde ved å inngå avtaler med tredjeland. Dette gjelder naturligvis med unntak for nye EU-medlemmer. Konklusjonen må etter dette bli at spillere fra land med Europa-avtaler ikke behandles som EØS-borgere i forhold til norske klubber.

---

¹³ Det Europeiske Økonomiske Samarbeidsområde.

¹⁴ Den Europeiske Union.

¹⁵ European Free Trade Association.

¹⁶ Sveits har også en avtale med flere av EU-landene om fri flyt av arbeidskraft.

¹⁷ Halgreen (2000) s. 111 og 112.

¹⁸ Blant annet Tyrkia, Tunisia og Marokko.

1.4.2.1 Forholdet til Cotonou-avtalen

Cotonou-avtalen er en avtale mellom EU og en rekke tredjeland som sidestiller borgere fra 78 land i Afrika og Stillehavsområdet med EU-borgere.¹⁹ Spørsmålet er hvorvidt denne avtalen kan være relevant i Norge.

Problemstillingen er omtalt i St.meld. nr. 27 (2001-2002) pkt. 1.2 som beskriver hva som omfattes av EØS-avtalen. Cotonou-avtalen er nevnt spesielt i pkt. 1.2.2. Her heter det: ”EFTA har imidlertid, til forskjell fra EU, ingen felles rammer eller institusjoner for utviklingssamarbeid, slik som EU har i Cotonou-avtalen (2000-2020)”. Dette må være avgjørende i forhold til spørsmålet. Cotonou-avtalen har således ikke betydning for Norge.

1.5 Oversikt over den videre fremstilling

Kapittel 2 inneholder en oversikt over rettskildebildet.

Deretter vil oppgaven følge situasjonen spilleren er i. Først skal det sees på rettsstillingen for utlendinger som ønsker å spille fotball i Norge, men som nå spiller og er bosatt i utlandet (kapittel 3 og 4). Her vil reglene om arbeids- og oppholdstillatelse, samt EØS-rettens innvirkning være det sentrale.

I kapittel 5 og 6 behandles rettsstillingen for utlendinger som er bosatt i Norge og under kontrakt med en norsk klubb. Fokuset blir her å finne hvilke regler som legger bånd på spillernes yrkesutøvelse, og vurdere hvorvidt disse er diskriminerende.

Endelig er det et avsluttende kapittel med konklusjoner og fremtidsutsikter.

---

¹⁹ Bold.nyt (2007).

2 Rettskildebildet

Idrettsjussen har et noe spesielt preg ved at det ved siden av de alminnelige rettskildene finnes regelverk gitt av idretten selv. I tillegg finnes det praksis og tolkninger fra idrettens egne organer. Idrettens muligheter til å gi egne regler følger av foreningsretten. Det skal først sies noe om de alminnelige rettskildenes relevans før idrettens spesielle rettskilder behandles. Med to prinsipielt adskilte regelsett, kan det oppstå motstrid mellom disse. Derfor vil det til slutt bli sagt noe om rangforholdet mellom disse gruppene av kilder.

2.1 De alminnelige rettskildene

Spørsmålet her blir hvorvidt de alminnelige rettskildene er relevante også i idrettsjussen. Tradisjonelt har idretten ønsket å regulere seg selv i størst mulig grad. Det er imidlertid uomtvistet at de alminnelige rettskildene er relevante også for idretten.²⁰ Av rettspraksis fremgår dette av Rt. 1992 s. 534. Saken omhandler arbeidsmiljølovens anvendelse i forhold til en profesjonell håndballspillers yrkesutøvelse. Det ble her lagt til grunn at arbeidsmiljøloven også regulerer rettsforholdet mellom idrettsutøvere som arbeidstakere, og klubber som arbeidsgivere.

I LB-2006-50344 (Mikelsaken) ble dette forutsatt uten videre drøftelse. Saken gjaldt arbeidstvisten mellom en nigeriansk spiller og FC Lyn Oslo. Vedrørende arbeidsmiljølovens anvendelse på forholdet uttalte lagmannsretten at forholdet hadde alle

---

²⁰ Se bl.a. Kundsén (2004) s. 42 og 43.

”typiske karakteristika for et arbeidsforhold underlagt arbeidsmiljølovens regler, og spilleren må[tte] således anses som arbeidstaker etter arbeidsmiljøloven §3”.

Selv om alle de alminnelige rettskildene i prinsippet er relevante, har vi få rettskilder som direkte omhandler mange av de spørsmålene som reises innen idrett. I og med at idretten i stor grad regulerer seg selv er det beskjedent med lovgivning. Da idretten også foretrekker å løse tvister i egne organer, finnes det lite rettspraksis. Tradisjonelt har norske jurister viet idrettsjussen lite oppmerksomhet, og det er derfor også lite juridisk litteratur. Det er imidlertid ikke holdepunkter for generelt å tillegge de rettskildene som finnes mindre vekt enn normalt.

Vedrørende idrettens forhold til EU-retten har ECJ²¹ uttalt seg i flere dommer. Det ble blant annet omtalt i Walrave-saken²²²³. Nederlenderne Walrave og Koch jobbet som fartsholdere i sykkelritt. Ved avholdelse av et verdensmesterskap bestemte det internasjonale sykelforbundet (UCI) at fartsholderne måtte være av samme nasjonalitet som rytterne de jobbet for. ECJ la til grunn at det dreide seg om økonomisk aktivitet, slik kravet i Roma-traktaten art. 2 var, siden Walrave og Koch livnærte seg av dette. Dermed måtte utøvelsen være underlagt EU-retten. Prinsippet ble senest opprettholdt i Bosman-saken som blir behandlet i oppgavens pkt 4.2.

Også juridisk litteratur anerkjenner de alminnelige rettskildene som relevante.²⁴

Således vil de alminnelige rettskildene sette grenser for idrettens selvstyre. Spørsmålet blir derfor hva idretten selv kan bestemme uten å gå utover disse grensene. Det er sagt noe generelt om dette under pkt. 2.3.

---

²¹ European Court of Justice.

²² Association Union Cycliste Internationale.

²³ Case 36/74 Walrave v. UCI.

²⁴ Se bl.a. Woxholth (1999) s. 74 flg.

2.2 Idrettsjussens særpreg

Det som gjør idrettsjussen rettskildemessig spesiell er at idretten har et eget regelverk som følge av foreningsfriheten²⁵. Først skal det sies noe om hvordan fotballen er bygget opp og hvilke typer regler de forskjellige organisasjonene har gitt.

Globalt finnes FIFA²⁶ som er det internasjonale fotballforbundet. Det er den øverste organisasjonen i fotballverdenen. Under FIFA finnes de kontinentale fotballforbund, også kalt konføderasjoner. Det europeiske fotballforbundet heter UEFA²⁷. Både FIFA og UEFA har omfattende regelverk.

De nasjonale fotballforbund er medlem av både FIFA og UEFA og må derfor overholde begge organisasjonenes regelverk. I Norge er dette Norges Fotballforbund (NFF). For nasjonale anliggender har FIFA og UEFA delegert myndigheten til de nasjonale forbund. Når utenlandske fotballspilleres rettstilling i Norge skal behandles, vil NFFs regelverk dermed bli det sentrale. NFF har gitt et regelverk som kalles "loven" (heretter NFFL.). Denne inneholder de grunnleggende reglene for fotballen i Norge. Ved siden av NFFL. finnes særskilte reglementer for spesielle felt som overganger og reklame.

Under NFF finnes kretser som i all hovedsak følger fylkesinndelingen²⁸. For spørsmålene som reises her vil ikke kretsene ha betydning, og vil derfor heller ikke bli nærmere omtalt.

Nasjonalt er alle idrettene medlemmer av og underordnet NIF²⁹. NIF er uavhengig av UEFA og FIFA og vil derfor ha regler uavhengig av disse. Her ligger det en potensiell

---

²⁵ Woxholth (1999) s. 38.

²⁶ Fédération Internationale des Football Associations.

²⁷ Union Européennes des Football Associations.

²⁸ Asker og Bærum tilhører Oslo istedenfor Akershus fotballkrets.

²⁹ Norges Idrettsforbund og Olympiske Komité.

motstrid, men siden NIF ikke har regler om utlendingers rettsstilling vil ikke problemstillingen bli behandlet her.

Den sentrale rettskildefaktoren er altså vedtektene som for fotballen er NFFI. I og med at NFFI. bare binder medlemmene, i tillegg til NFF selv, vil den kunne betraktes som en avtale.³⁰ Medlemmene har selv valgt å binde seg ved å inngå medlemskap. Medlemmene har imidlertid liten anledning til å påvirke avtalen. Frivilligheten er heller ikke total i og med at det kreves medlemskap i NFF for å kunne delta i ligasystemet. Dette gjør at vedtektene har likhetstrekk med standardavtaler, noe som kan ha betydning i forhold til tolkningen.³¹ Ensidigheten og den reduserte frivillighet taler for å gi NFF risikoen for uklarheter i reglene. På den annen side vil prinsippet om foreningsselvstyre tale mot dette. Prinsippet innebærer at de styrende organer selv skal kunne treffe visse vedtak uavhengig av medlemmene og vedtektene. Antagelig innebærer det at tolkningen må skje i samsvar med alminnelige prinsipper, dvs. på bakgrunn av forarbeider og andre omstendigheter rundt tilblivelsen.³²

2.3 Rang

Det finnes altså to regelsett; idrettens egne regler og de reglene som er laget av samfunnet for øvrig. Da disse regelsettene i prinsippet eksisterer uavhengig av hverandre blir spørsmålet hvilke regler som går foran ved motstrid. Det må skilles mellom de tilfellene der regelen fra den alminnelige lovgivning utledes fra preseptorisk eller deklarasorisk lov.

I forhold til preseptorisk lov er det ingen holdepunkter for å tillegge loven en annen rettskildemessig betydning på foreningsrettens område enn ellers.³³ Idrettens egne regler

---

³⁰ Woxholth (1999) s. 77.

³¹ Ibid. s. 82.

³² Ibid. s. 83.

³³ Ibid. s. 76.

må derfor vike for regler utledet av preseptorisk lov. For denne avhandlingen vil forholdet til diskrimineringsloven være særlig relevant ved vurderingen av hvorvidt enkelte av idrettens regler strider mot loven. Diskrimineringsloven må altså gå foran ved motstrid.

Regler utledet av deklarasjonisk lovgivning må derimot stå tilbake for idrettslige regler.³⁴ Det ligger i deklarasjonisk lovgivnings karakter som fravikelig at det er mulig å avtale seg bort fra den. Her kommer det avtalelignende perspektivet frem ved at den idrettslige regel kan sees på som en avtale om å fravike loven. Den deklarasjoniske lovgivningen vil da fortsatt utfylle den idrettslige regel.

---

³⁴ Woxholth s. 76.

3 Adgangen for spillere fra utenfor EØS til å skrive kontrakt med norske klubber – krav om arbeidstillatelse

3.1 Innledning

Av hensyn til at myndighetene skal kunne kontrollere og regulere innvandringen³⁵ kreves det arbeidstillatelse for fotballspillere som kommer fra land utenfor EØS. Den sentrale loven for temaet er utlendingsloven. Innvandring er et rettområde i konstant utvikling og de politiske ønskene kan forandre seg raskt. Behovet for handlefrihet er derfor stort. Som en følge av dette gir utl. §5 annet ledd en generell adgang til å regulere innvandringen ved forskrift. Dette er gjort gjennom utlendingsforskriften (utf.). Sentral for fotballspillere som søker arbeidstillatelse er utf. §3 annet ledd bokstav e. Utlendingsdirektoratet (UDI) gir rundskriv som beskriver hvordan regelverket skal forstås. For fotballspillere er det sentrale rundskrivet RS 2005-039a.

3.2 Hvem trenger arbeidstillatelse?

Det første spørsmålet som reises er hvem som trenger arbeidstillatelse. Hovedregelen fremgår av utl. §6 første ledd som bestemmer at det kreves for ”utlending”. Utlending er definert i §48 som en som ikke er norsk statsborger. Unntatt fra kravet er alle nordiske borgere, jfr. utl. §6 tredje ledd. Dette skyldes nordisk passoverenskomst. For utlendinger som er EØS-borgere gjelder det særlige regler.³⁶

---

³⁵ Jfr. utlendingsloven §2 første ledd.

³⁶ Se pkt. 4.3.

Utf. §3, annet ledd bokstav e gjelder for ”idrettsutøver”. Dette er i hovedsak en betegnelse på utøvere i idrett som sorterer under NIF.³⁷ Begrepet inkluderer dermed fotballspillere.

Spillere som skal spille i Norge under tre måneder ikke trenger arbeidstillatelse. Dette følger av utf. §8 tredje ledd bokstav e.

3.3 Tidspunktet for søknaden

Utgangspunktet fremgår av utl. §6 femte og syvende ledd. Det fremgår her at det normalt kreves at tillatelsen skal være gitt før spilleren reiser til Norge.

Unntak fra denne regelen kan gjøres etter utf. §10 annet til femte ledd. For fotballspillere er det annet ledd bokstav a som er av interesse. De vil gå under alternativet ”søker som har slik kompetanse som nevnt i §3 annet ledd bokstav e”. Bestemmelsen lister opp fire alternative vilkår som i tillegg må være oppfylt. Den kom til da kommunal- og regionaldepartementet ønsket å myke opp reglene for idrettsutøvere fra utenfor EØS-området, jfr. KMDs rundskriv H-04/05.

3.4 Alminnelige krav til arbeidsforholdet, utlendingsforskriften §2

De alminnelige krav til arbeidsforholdet fremgår av utf. §2.

Etter tredje ledd stilles det krav til spillerens alder. Spilleren må ha fylt 15 år. Det er en trend i Europa at klubbene prøver å knytte til seg stadig yngre spillere for å slippe å betale overgangssum senere. Den idrettspolitiske linjen som føres i Norge gjør at handel med

---

³⁷ RS 2005-039a pkt 4.2.

svært unge spillere ikke er aktuelt. Stabæk Fotball fikk for eksempel mye kritikk da de vurderte å inngå avtale med en 13 år gammel spiller.³⁸

Etter utf. §2 første ledd 3) må det som hovedregel dreie seg om heltidsarbeid for én arbeidsgiver. Kravet om heltidsarbeid sørger i kombinasjon med de øvrige vilkår for at spilleren tjener nok til å klare seg på egenhånd i landet. Hva som er heltidsarbeid må vurderes utfra hva som er vanlig i norske fotballklubber.³⁹ Det betyr at kravene må være relativt strenge. Kravet til at spilleren bare kan ha én arbeidsgiver innebærer blant annet at spilleren ikke kan arbeide for klubbens sponsorer, selv om det skulle skje vederlagsfritt.⁴⁰ Det må her avgrenses mot oppgaver som følger naturlig av arbeidsforholdet med klubben. For eksempel må bruk av klubbens utstyr aksepteres.

Utf. §2 første ledd 2) setter krav til spillerens lønns- og arbeidsvilkår. Bestemmelsen verner først og fremst arbeidstakerne selv mot urimelige arbeidsvilkår, men beskytter også nordmenn mot å bli utkonkurrert. Fotballspillere vil dessuten stå bedre stilt enn mange andre arbeidstakere ved at de ofte er assistert av en agent eller rådgiver ved kontraktinngåelse. Vilkårene må ikke være dårligere enn etter gjeldende tariffavtale eller det som er vanlig for fotballspillere. Fotballspillere har lenge vært uten tariffavtale, men har nå fått det ved overenskomsten mellom NHO⁴¹ og LO⁴²/NISO⁴³. Likevel er det fortsatt sånn at lønns- og arbeidsvilkår i stor utstrekning avtales individuelt mellom spiller og klubb, jfr. overenskomsten §2. Vilkårene må da vurderes konkret i forhold til det som er vanlig for fotballspillere på samme nivå. Det må tas hensyn til klubbens økonomi, hva som er vanlig lønnsnivå i klubben og markedet generelt, samt spillerens markedsverdi. Det finnes ingen øvre grense for hvor høy lønn spiller og klubb kan avtale.

---

³⁸ Sund (2005) og Loe (2005).

³⁹ RS 2005-039a pkt. 5.1.

⁴⁰ Ibid. pkt 5.2.

⁴¹ Næringslivets Hovedorganisasjon.

⁴² Landsorganisasjonen i Norge.

⁴³ Norske idrettsutøveres Sentralorganisasjon.

Videre krever utf. §2 annet ledd at tillatelsen skal knyttes til et bestemt arbeid og et bestemt arbeidssted. Dette har for det første betydning for spilleren internt i klubben. Det kreves at spilleren er tilknyttet et bestemt lag i klubben, som regel førstelaget. Forhold som skadeavbrekk og dårlig form kan gjøre at kamptrening på klubbens andrelag eller juniorlag anses som bra for utviklingen. Dette er en sportslig vurdering som klubbens trenere og ledere må gjøre. Spill på andre lag i klubben kan derfor ikke være utelukket. Den vesentlige delen av aktiviteten må imidlertid foregå på laget spilleren tilhører.

Kravet til bestemt arbeidssted vil naturligvis ikke hindre spilleren i å spille kamper som ikke går på klubbens hjemmebane. Kravet er derimot et hinder mot utleie av spilleren. Ønskes spilleren utleid til en annen klubb, kreves ny arbeidstillatelse. Dette følger av RS 2005-039a pkt. 5.4.

Utl. §8 første ledd 1) krever at bolig og underhold må være sikret før arbeidstillatelse kan gis. Nærmere regler er gitt i utf. §§19 og 20. Arbeidsinnvandring skal ikke være noen økonomisk belastning for det offentlige og selvforsørgelse blir dermed en sentral forutsetning for arbeidstillatelse.⁴⁴ Det presiseres at kravet til bolig og underhold i prinsippet eksisterer uavhengig av kravet i utf. §2 annet ledd 2).

Utf. §19 presiserer kravet om underhold. Annet ledd lister opp de alternative inntektskildene som skal gi grunnlag for underholdet. For fotballspillere vil alternativ a) og delvis c) være de relevante. Alternativ a sier at underhold anses å være sikret når arbeidsinntekten er tilstrekkelig, mens alternativ c sier at kravet også er oppfylt dersom spillerens egne midler anses tilstrekkelige. I og med at det kreves heltidsstilling for å få arbeidstillatelsen vil alternativ a) som regel være tilstrekkelig. Praksis er i følge RS 2005-039a at underhold anses sikret der søkeren har midler som tilsvarer lønnsnivå 1 i statens

---

⁴⁴ Bunæs (2004) s. 134.

lønnsregulativ. Dette utgjør 178 100 kr pr. 1. mai 2006. For fotballspillere som har heltidskontrakt vil ikke dette utgjøre noen reell hindring.

Ved siden av kravet til underhold oppstiller utf. §20 krav om bolig. Dette kravet ligger det også integreringshensyn bak.⁴⁵ Annet ledd angir når bolig anses sikret.

3.5 Vilkår for tillatelse etter utlendingsforskriften §3 annet ledd bokstav e

Forutsatt at vilkårene i utf. §2 er oppfylt har spilleren rett til arbeidstillatelse dersom han oppfyller vilkårene i §3 annet ledd bokstav e. Dette er et selvstendig grunnlag for å få arbeidstillatelse. Et sentralt formål i norsk innvandringspolitikk er at innvandringen skal skaffe arbeidskraft som ellers ikke er tilgjengelig i det norske markedet. I og med at det finnes svært mange fotballspillere, må det stilles strenge krav til kvaliteten på de utenlandske spillerne. Dette gjenspeiles i de tre vilkårene bestemmelsen oppstiller. For det første må spilleren spille på ”høyt nivå”, videre må kompetansen anses som ”absolutt nødvendig” for klubben, og endelig kreves det at det innhentes uttalelse fra NIF. Tidligere var det også et vilkår at søkeren har drevet tilsvarende virksomhet i utlandet de seneste år. Dette vilkåret er imidlertid fjernet som et ledd i oppmykningen av norsk innvandringspolitikk, men vil fortsatt være relevant i vurderingen. Vilråene vil i det følgende bli behandlet hver for seg.

3.5.1 Idrett på høyt nivå

Det første vilkåret er at spilleren skal delta i utøvelse av idrett på høyt nivå. Først kan det spørres om det er krav til nivået på fotballen som sådan. Det må besvares bekreftende, selv om det neppe kan stilles for store krav. Fotballen i Norge er imidlertid drevet så

---

⁴⁵ Ibid. s. 135.

profesjonelt og holder et så kvalitativt høyt nivå sammenlignet med internasjonal fotball, at det ikke kan være tvil om at norsk toppfotball er idrett på høyt nivå.

Mer åpent er spørsmålet om hvilket nivå spillerens norske klubb må være på for at idretten kan sies å være på høyt nivå. Som hovedregel vil den øverste divisjonen i en idrett regnes som høyt nivå.⁴⁶ Det vil si at utlendinger som søker arbeidstillatelse for et Tippeligaalag uansett vil oppfylle kravet. I 2006-sesongen var det også en rekke Tippeligaspillere med nasjonalitet utenfor EØS.

Spørsmålet er så hvorvidt klubber på lavere nivå enn Tippeligaen kan sies å drive idrett på høyt nivå. Rundskrivet⁴⁷ sier at også nivå 2 kan regnes som idrett der nivå 2 har ”et profesjonelt preg med ambisiøs satsing”. Nettopp herrefotball nevnes som eksempel. Sammenlignet med de fleste andre idretter vil Adeccoligaen generelt kunne sies å være både profesjonell og ambisiøs, selv om klubbene varierer mye både i ambisjoner og kvalitet. Adeccoligaen er kanskje den divisjonen der det er størst forskjell på topp og bunn med tanke på ressurser. Dette kan illustreres ved tilskuergjennomsnittet i 2006. Topplaget Aalesund ble sett av 9943 tilskuere i snitt, mens bunnlaget Manglerud Star Oslo bare trakk 398 tilskuere på sine hjemmekamper.⁴⁸ Som en følge av disse forskjellene ville det ikke være utenkelig å si at bare klubber på en viss størrelse drev med idrett på høyt nivå. Dette er neppe noen heldig løsning. Det sportslige nivået må være det mest sentrale, og det har ikke nødvendigvis sammenheng med økonomi og organisasjon. Dessuten vil en deling av Adeccoligaen være en forskjellsbehandling av klubbene som vil gjøre at klubbene ikke konkurrerer på like vilkår. I en serie der forskjellene allerede er store, vil hverken topp- eller bunnlagene være tjent med at forskjellene blir enda større. Serien vil, når man ser på helheten, være profesjonell og ambisiøs både med hensyn til tilskuere, økonomi, organisasjon, infrastruktur og sportslig nivå. Praksis viser også at arbeidstillatelse gis til spillere som søker arbeidstillatelse for Adeccoligaspill. For eksempel hadde Moss og

---

⁴⁶ RS 2005-039a pkt. 4.3.2.

⁴⁷ Ibid.

⁴⁸ Vg.no (2006).

Sogndal spillere fra utenfor EØS i sine tropper i 2006. Det riktige må etter dette være at alle lag i kan sies å drive idrett på høyt nivå.

Endelig er spørsmålet om 2. divisjon, enten generelt eller i enkelttilfeller, kan betraktes som idrett på høyt nivå. Ut fra en alminnelig forståelse av begrepet "idrett på høyt nivå" er det klart at 2. divisjon vil falle utenfor. 2. divisjon er heller ikke nevnt i departementets rundskriv. For å la divisjonen omfattes taler at mange klubber driver mer profesjonelt enn de beste lagene i en del andre idretter. Bruker man derimot fotballen som referanseramme er det lang vei opp til klubbene på Tippeliganivå. Trolig vil sistnevnte løsning være den riktige. Alternativt kan kun de store klubbene sies å drive idrett på høyt nivå. Her vil de samme argumentene som gjorde seg gjeldene for Adeccoligaen komme inn. Det er ingen grunn til å komme til noen annen konklusjon for 2. divisjonsklubbene, og hensynet til likebehandling tilsier derfor at ingen av klubbene anses for å drive idrett på høyt nivå.

Også i følge UDIs praksis er det bare Tippeligaen og Adeccoligaen som regnes som idrett på høyt nivå.

Konklusjonen må således bli at samtlige av klubbene i Tippeligaen og Adeccoligaen driver idrett på høyt nivå, mens klubber i lavere divisjoner ikke gjør det.

3.5.2 Uttalelse fra NIF

Videre stilles det krav om at uttalelse skal innhentes fra NIF. I og med at NIF som sådant ikke har spesielt gode forutsetninger for å uttale seg om vilkårene, vil i praksis uttalelsen komme fra det aktuelle særforbund. I fotballens tilfelle er dette NFF.

Det er ingen selvfølge at det er NFF er best egnet til å uttale deg. Det har derfor vært noe diskutert hvorvidt NFF er rette instans til å komme med uttalelsen. Blant annet har advokat og fotballagent Gunnar-Martin Kjenner, samt Rosenborgs sportsdirektør, Rune Bratseth, tatt til orde for at klubbene selv skal vurdere hvorvidt en spiller er nødvendig for

virksomheten. Dette begrunnes med at klubbene naturligvis kjenner spilleren bedre, og dermed har bedre forutsetninger for å komme med vurderingen. Mot dette taler at en klubb vil ha en betydelig egeninteresse i å anbefale en spiller. Den vil heller ikke søke om arbeidstillatelse for en spiller som den senere ikke vil anbefale. Det er derfor god grunn til å tro at terskelen for en anbefaling vil senkes dersom klubbene skal gjøre vurderingen. Det må også legges til at NFF har full anledning til å kontakte klubbene hvis de er i tvil ved sin vurdering.

Det er viktig å presisere at forbundets uttalelse i prinsippet bare er en uttalelse. UDI må foreta en selvstendig vurdering, og uttalelsen vil derfor ikke være bindende. Som følge av at UDI stort sett har dårligere forutsetninger enn NFF for å vurdere spørsmålet, vil uttalelsen som hovedregel bli fulgt.⁴⁹

Et særlig spørsmål er hvorvidt NFF bør ha en så sentral rolle i vurderingen av om arbeidstillatelse skal gis. Når det legges så stor vekt på NFFs uttalelse kan de stride mot at det er UDI som skal håndheve den innvandringspolitiske linjen. NFF har også en egen interesse i å begrense spillerinnvandringen i Norge for at norske spillere i størst mulig grad skal få spille på høyeste nivå. I NFFs eget regelverk har det gitt seg utslag i kvotebegrensning for samtidig bruk av utenlandske spillere. De ønsket heller ikke å fjerne kravet til absolutt nødvendig kompetanse slik kommunal- og regionaldepartementet (KRD) ville.⁵⁰ Her ligger det altså en spenning der NFF kan ha agenda som avviker fra den som finnes henholdsvis i klubbene og hos myndighetene. Det er derfor grunn til å tro at NFF kan komme til å stille strengere krav til utenlandske spillere enn det UDI ønsker.

Som nevnt er uttalelsen bare en anbefaling, og er dermed ikke bindende for UDI. Det er imidlertid vanskelig for UDI å overprøve NFF i konkrete saker i og med at NFF har ekspertisen til å vurdere kvaliteten. Innhenting av uttalelser fra klubbene eller uavhengige

---

⁴⁹ RS 2005-039a pkt. 4.1.

⁵⁰ Se pkt. 3.5.3.

eksperter vil dessuten kunne føre til en mer inkonsekvent praksis. I så fall måtte UDI hatt et fast utvalg til å vurdere disse sakene.

UDI kan kontrollere NFFs praksis ved å vurdere håndhevelsen. De vil kunne få indikasjoner på denne ved å se på hvor stor andel spillere som blir anbefalt og hvor fornøyde klubbene er. I vurderingen må det tas med at klubbene alltid vil være skuffet når NFFs anbefalinger går i deres disfavør. UDI vil neppe ha kapasitet til å utføre denne kontrollen fortløpende, men det er et relativt lite ressurskrevende tiltak hvis de skulle få grunn til å tro at praksisen ikke samsvarer med kravene.

Selv om det ikke er ideellt at et organ med egeninteresse i utfallet skal tillegges så mye vekt, er det trolig den beste løsningen utfra ressursbruk og andre alternativer.

3.5.3 Absolutt nødvendig kompetanse

Til slutt kreves det at spillerens kompetanse skal være ”absolutt nødvendig” for virksomheten. Som nevnt foretas vurderingen av UDI, normalt i samsvar med NFFs uttalelse.

KRD foreslo i 2004 å fjerne vilkåret. NFF uttalte skepsis til forslaget og mente at det er nødvendig med en kvalitetssikring av utenlandske spillere. Det ble pekt på utviklingen i en del andre europeiske land der unge spillere fra land utenfor EØS-området, hovedsaklig fra Afrika, hentes til klubber på korte kontrakter som ”brikker i økonomisk spekulasjon”.⁵¹ Det har også blitt avdekket at flere klubber i Sentral-Europa har hentet inn en rekke afrikanske spillere på prøvespill. De spillerne som har blitt funnet for dårlige har ikke klubbene tatt ansvar for å sende tilbake eller på annen måte ta vare på. Dette er en utvikling som ikke er ønskelig i Norge, og vilkåret har derfor blitt beholdt.

---

⁵¹ KRD – Rundskriv H-4/05.

Hovedbegrunnelsen for kravet er primært et ønske om å la toppfotballen i Norge være en utviklingsarena for landets egne spillere. Det blir stadig pekt på at økt spillerimport medfører at norske talenter blir nedprioritert og dermed ikke kan utvikle seg videre. Frykten er da at det norske landslaget skal falle i kvalitet, noe ingen ønsker. På den annen side innser både klubbene og forbundet at dersom norske klubber skal konkurrere internasjonalt, er det nødvendig at klubbene til en viss grad styrkes med spillere utenfra. Det hevdes også at gode utenlandske spillere vil heve nivået på norske spillere ved at kvaliteten blir høyere på trening og at den norske serien får et høyere nivå. Disse delvis motstridende hensynene har resultert i vilkåret om at spillere fra utenfor EØS må være absolutt nødvendige for klubben.

Departementets rundskriv indikerer også at dette er sentrale hensyn. Ved vurderingen legges det vekt på det nasjonale rekrutteringsgrunnlaget, altså hva som finnes av norske spillere. Utgangspunktet er at kvaliteten til den aktuelle spilleren skal være vanskelig å finne i Norge og at han må være en forsterkning for klubbens førstelag.⁵² Er tilsvarende spillere tilgjengelig i Norge, bør disse velges. Den aktuelle klubbs evne til å tiltrekke seg spillere avhenger av flere forhold, blant annet økonomi, sportslig nivå og ambisjoner. For eksempel vil Rosenborg være mer attraktive enn Odd Grenland. Dette må det også tas hensyn til ved vurderingen.

Videre vil det kunne vektlegges hvor mange spillere fra land utenfor EØS-området klubben har fra før. Kun tre spillere kan delta i samme kamp, og har klubben dette antallet fra før tilsier det at spilleren vil kunne få en mindre viktig rolle i klubben. Dette må imidlertid vurderes konkret, slik at spilleren kan holde et så høyt nivå at han likevel vil vurderes som absolutt nødvendig.

---

⁵² Ness (2006)

Et sentralt spørsmål er hvordan NFF skal vurdere spillerens kvalitet. Til en viss grad er det en subjektiv oppfatning hvor god en spiller er. Noen objektive kriterier er det likevel mulig å stille opp.

Hvorvidt spilleren har landskamper for sitt land vil kunne si noe om nivået. Tidligere har NFF i de fleste saker satt som krav for arbeidstillatelse at spilleren har landskamper. Vinteren 2006 fikk imidlertid to spillere arbeidstillatelse til spill for henholdsvis Brann og Sogndal selv om de ikke har a-landslagskamper for sine land. Sogndals spiller hadde heller ikke u-landslagskamper for sitt land. Om dette innebærer en endret praksis er foreløpig noe usikkert. Uavhengig av dette vil det faktum at spilleren har a-landslagskamper være et moment i vurderingen av hvilket nivå han holder. Å være landslagsspiller er normalt et tegn på kvalitet. Antagelig vil det også veie i spillerens favør om han har u-landslagskamper, selv om det blir langt mindre tungtveiende. Det kan heller ikke være uvesentlig hvilket land spilleren representerer. Eksempelvis vil landskamper for Brasil være et større kvalitetstegn enn landskamper for Thailand.

Videre vil det være av betydning hvilken erfaring spilleren har tidligere i sin karriere. Det var tidligere et krav i utf. §3 annet ledd bokstav e at spilleren skulle ha drevet tilsvarende virksomhet i utlandet de senere år. Dette kravet er nå opphevet, men siden det sier noe om spillerens kvalitet, må det fortsatt være et vurderingsmoment. Relevant erfaring vil være spill i en liga på nivå med eller høyere nivå enn det som venter i Norge, enten Tippeliga eller Adeccoliga. Normalt vil fast spill på høyeste nivå i en større fotballnasjon være det som tillegges vekt. Store fotballnasjoner må være de nasjoner som over tid har ligget høyt på FIFA-rankingen⁵³.

---

⁵³ FIFA utarbeider hver måned en rangering over alle fotballnasjoner i verden. Kriteriet er landslagenes prestasjoner, og sier derfor ikke nødvendigvis noe om nivået på klubbene i landet. Rangeringen har blitt hyppig kritisert av fotballeksperter fordi den angivelig ikke gir et riktig bilde av kvaliteten. I mangel av andre objektive kriterier legges den likevel til grunn av NFF.

Spill i kontinentale klubbturneringer vil også være relevant. I Europa har vi UEFA Cup og UEFA Champions League der kun de aller beste klubbene deltar. Spillere som får spilletid i disse klubbene vil holde meget høy klasse og det vil derfor veie tungt. UEFA Champions League er den beste av disse to turneringene, og spill der vil derfor veie tyngst. Deltakelse i tilsvarende turneringer på andre kontinenter må vurderes på samme måte.

Spilleren vil i mange tilfelle komme på prøvespill i klubben før han skriver kontrakt. Hva han viser her vil være av betydning for om tillatelse gis. Det er på prøvespill at spilleren har mulighet til å vise at han kan forsterke laget. Prøvespillet består først og fremst av treninger med laget, men kan også bestå av kamper. NFF vil kunne skaffe seg kunnskap om spillerens prestasjoner gjennom hva deres egne representanter ser, uttalelser fra andre fotballkyndige og video.

Kravene til høyt nivå og absolutt nødvendig for virksomheten henger ofte sammen, og vil i mange tilfeller inngå i en totalvurdering i uttalelsen fra NFF.

3.5.4 Tillatelsens varighet

Første gangs tillatelse gis for ett år, jfr. utf. §15 fjerde ledd. Grunnen til at det ikke gis arbeidstillatelse for hele kontraktsperioden er at UDI etter ett år har anledning til å vurdere hvorvidt spilleren oppfyller kravene. Dette sikrer at det er færrest mulig utenlandske spillere som ikke holder et høyt nivå i Norge. Reglene om fornyelse behandles i oppgavens pkt. 6.3.

3.6 Særlig om fotballens egne regler

Fotballens organer har nå få regler som omhandler spilleres klubbskifte over landegrensene spesielt. NFF har enkelte regler i sitt overgangsreglement. Disse skal det gis en kort oversikt over. Begrensningene vedrørende bruk av spillere fra utenfor EØS omtales i kapittel 6.

Det som er av størst interesse her er FIFAs regulering av internasjonale overganger som involverer spillere under 18 år. Bestemmelsene bygger på en avtale mellom EU og FIFA fra 2001.

3.6.1 Nasjonalt: NFFs overgangsreglement §1-2

NFF regulerer ikke internasjonale overganger. En viss relevans har likevel NFFs overgangsreglement §1-2.

Første ledd krever at spilleren er frigitt av det tidligere forbundet før spilletillatelse gis. Dette skjer ved at spillerens overgangssertifikat oversendes NFF, jfr. FIFAs overgangsreglement art. 9 første ledd. Det tidligere forbund har ikke anledning til å holde igjen overgangssertifikatet.

Annet ledd presiserer bare at utenlandske spillere trenger arbeids- og oppholdstillatelse for å kunne trene og spille kamper for sin nye klubb. Dette er strengt tatt en overflødig bestemmelse i og med at regelen allerede følger av den alminnelige lovgivningen.

3.6.2 Internasjonalt: FIFAs overgangsreglement artikkel 19

FIFAs overgangsreglement art. 19 er en bestemmelse som skal beskytte mindreårige spillere. Såkalt "player-trafficking" (handel med spillere under 18 år) har vært relativt utbredt i Europa, da særlig med spillere fra Afrika. Det er dette FIFA har ønsket å stoppe. Bestemmelsen bygger som nevnt på en avtale med EU og skiller derfor mellom EØS-spillere og andre utlendinger.

Utgangspunktet er det samme for alle spillere og følger av bestemmelsens første ledd. Spillere som ikke har fylt 18 år kan ikke skifte klubb dersom den nye klubben ligger i et

annet land enn de gamle. Dette utgangspunktet er klart og byr ikke på særlige tolkningsproblemer.

Annet ledd har tre unntak fra prinsippet i første ledd.

Det første unntaket er der spilleren og hans familie flytter til et annet land, jfr. annet ledd bokstav a. Det kreves at flyttingen ikke er relatert til spillerens fotballkarriere. Her er det altså bare de vanlige tilfeller av flytting som omfattes. Når en familie flytter har det intet formål å hindre barna i å spille fotball i det nye landet.

Unntaket er forholdsvis utsatt for omgåelse i og med at det er lett å hevde at en flytting skyldes andre forhold enn fotball. I usikre tilfeller må avgjørelsen bero på en sannsynlighetsvurdering. Relevante momenter vil være eventuell kontakt mellom spiller og klubb forut for flyttingen, hvilke øvrige grunner som oppgis, samt forholdene rundt flyttingen for øvrig.

Bokstav b har et særlig unntak for overganger innenfor EØS der spilleren er mellom 16 og 18 år gammel. Spillerens nye klubb må da oppfylle fire krav.

For det første stilles det etter pkt. i krav til det sportslige tilbudet i den nye klubben. I Norge har vi ingen nasjonale standarder for trening, noe som betyr at det må bero på en konkret vurdering hvorvidt det sportslige tilbudet er godt nok. Relevante faktorer må være hvilket nivå laget spilleren skal spille for tilhører i det nasjonale seriesystemet, treningsforhold og trenernes utdanning.

Videre kreves det etter pkt. ii at klubben skal sikre at spilleren får et godt skoletilbud i tillegg til fotballen. Dette skal naturligvis sikre at spilleren har noe å falle tilbake på dersom han ikke lykkes med fotballkarrieren, noe som vil gjelde de fleste. Det norske skolesystemet vil faglig tilfredsstillende kravene, men det må også kreves at språklige utfordringer løses.

Klubben har også ansvar for at spilleren blir tatt godt nok vare på i Norge, jfr. pkt. iii. Bestemmelsen inneholder en ikke-uttømmende liste over hva som skal oppfylles. Klubben må skaffe spilleren bolig og sørge for at han har de beste muligheter for å tilpasse seg sosialt. Hva som kreves må avhenge både av spillerens alder, personlighet og hvor han kommer fra.

Endelig legger pkt. iv en plikt på klubben til å bevise at pliktene i pkt. i-iii vil bli oppfylt. Dette må gjøres gjennom dokumentasjon av hva spilleren tilbys.

I praksis vil det bare være de største norske klubbene som har kapasitet til å hente spillere etter art. 19 annet ledd.

Det tredje unntaket fra første ledd følger av annet ledd bokstav c, og gjelder klubbskifte mellom to naboland. Hverken spiller eller klubb kan holde til mer enn 50 km fra grensen, og avstanden mellom disse kan ikke være mer enn 100 km totalt. Det kreves at spilleren fortsetter å bo hjemme. Forbundene i begge landene må samtykke i klubbskiftet.

NFF har tradisjonelt vært positive til å gi utenlandsk skoleungdom spilletillatelse som amatør under oppholdet i Norge. Normalt gis det ikke oppholdstillatelse for studier ved videregående skoler, men UDI gjør unntak for utenlandske spillere som tas opp på Norges Toppidrettsgymnas (NTG). Det var gjennom denne ordningen Lyn høsten 2004 inngikk avtale med de fire nigerianske unggutter. Med bakgrunn i de erfaringene som ble gjort i denne saken, har NFF endret sin praksis og forholder seg bare til FIFAs regler. Etter høsten 2004 har ingen skoleungdommer under 18 år fått spilletillatelse som amatør i Norge.

4 Adgangen for spillere fra EØS-området til skrive kontrakt med norske klubber

I denne delen skal EØS-spilleres anledning til å bytte klubb behandles. Begrepet EØS-spiller er definert i pkt. 1.4.2. For disse spillernes stilling står EØS-lovgivningen med tilhørende rettspraksis sentralt. EØS-reglene har påvirket de nasjonale reglene om oppholdstillatelse og fotballens egne regler i betydelig grad. Disse vil derfor behandles først.

4.1 EØS-regelverket: Fri bevegelighet for arbeidstakere⁵⁴

EØS-avtalen gjør at store deler av EU-retten blir gjeldende også for EØS-land som ikke er medlem av EU. EØS-avtalen er gjort til norsk rett gjennom EØS-loven. Relevant rett i denne sammenheng er reglene om arbeidstakeres rett til fri bevegelse. Disse reglene finnes i EF-traktatens art. 39 og EØS-avtalens art. 28. Innenfor oppgavens rammer er det ikke rom for å gi noe mer enn en oversikt over disse reglene.

Et av hovedformålene med EU er å skape et felles marked. Det viktigste middelet for å klare det er de såkalte fire friheter. De fire friheter er en betegnelse på reglene om fri flyt av varer, tjenester, personer og kapital. Dette innebærer blant annet fri flyt av arbeidskraft og er hjemlet i EF-traktaten art. 39 og EØS-avtalen art. 28. Bestemmelsene er i det vesentlige likelydende. For Norge er det EØS-avtalen art. 28 som er gjeldende rett, og den vil derfor være utgangspunktet i det følgende.

---

⁵⁴ Rognstad (2004) s. 338 flg.

Først må det fastslås hvorvidt fotballspillere i det hele tatt er å anse som arbeidstakere i relasjon til EØS-retten. I dag er ikke dette særlig omstridt. Det avgjørende må være hvorvidt arbeidstakeren utfører økonomisk aktivitet. Det økonomiske vil normalt være lønn, men kan også være annen kompensasjon. Arbeidets art må være uten betydning. EF-domstolen tok stilling til spørsmålet blant annet i Donásaken⁵⁵ fra 1976.

Videre stilles det krav om et grenseoverskridende element. EØS-reglene kan bare påberopes av spillere ved klubbskifte dersom klubbene har ulik nasjonalitet. Nasjonale klubbskifter regnes etter EØS-retten som et internt forhold, og reguleres dermed av intern rett. Spillerens nasjonalitet vil derimot ikke spille inn (så lenge han er EØS-borger). Det innebærer at en norsk spiller som etter et utenlandsopphold flytter tilbake til Norge, vil være beskyttet av art. 28.

Reglene kan i første rekke påberopes av spilleren selv i og med at han er å regne som arbeidstaker. Av hensyn til å sikre reell fri bevegelighet for spilleren har også hans nærmeste familie rettigheter etter bestemmelsen. Primært gjelder dette rett til opphold og arbeid. Rettighetene følger spilleren, noe som innebærer at rettighetene bortfaller dersom spilleren går til en utenlandsk klubb. Selv om art. 28 retter seg mot spillerne, har EF-domstolen slått fast at den også kan påberopes av arbeidsgivere, og dermed også av fotballklubber.⁵⁶ Dette skyldes blant annet effektivitetshensyn.

Reglene kan primært påberopes mot medlemslandene. Disse er ansvarlige for at deres regler og praksis til enhver tid er i samsvar med EØS-retten. I denne sammenheng er det særlig interessant hvorvidt EØS-avtalen kan påberopes mot fotballens egne organer (FIFA, UEFA og NFF). Tradisjonelt har disse organers regelverk inneholdt bestemmelser som har hindret EØS-spillere i å skrive kontrakt med klubber fra andre EØS-land enn sitt eget. EF-

---

⁵⁵ Case 13/76 Doná v Mantero.

⁵⁶ Case C-350/96 Clean Car Autoservice v. Landeshauptmann von Wien

domstolen har tatt stilling til spørsmålet i Walrave-saken⁵⁷, jfr. pkt. 2.2. Her ble det uttalt at også private avtaler og reglementer kan omfattes. Det må imidlertid kreves at formålet med reglene er å gi ”kollektive bestemmelser for lønnsarbeid og tjenesteytelser”. Dette vil være tilfelle i de fleste av forbundenes regler, og følgelig må EØS-reglene kunne påberopes ovenfor disse. EF-domstolens hovedbegrunnelse i Walrave-saken var effektivitets- og likhetsbetraktninger.

Art. 28 annet ledd er en presisering av art. 4 som fastslår hovedprinsippet om at nasjonalitetsbestemt forskjellsbehandling er forbudt. Art. 28 forbyr forskjellsbehandling av arbeidstakere spesielt. Art. 4 kommer bare til anvendelse på spørsmål art. 28 ikke dekker. Fotballens reglers forhold til art. 28 ble vurdert i Bosman-dommen som blir gjennomgått nedenfor i pkt. 4.2.

Av direkte diskriminering av fotballspillere er det særlig bruken av utlendingskvoter som har vært omstridt. Spørsmålet kommer opp både ved ansettelsen av spillere og ved vurderingen av arbeidsvilkårene deres. Ved ansettelsen kan nasjonale spillere bli foretrukket fordi de kan brukes fritt. Under kontraktsforholdet er det klart at kvoter begrenser spillerens mulighet til å få spille dersom klubben har flere utlendinger. Etter Bosman-dommen finnes det derfor ikke lenger utlendingskvoter for spillere fra EØS-området.

Art. 28 er ikke bare et diskrimineringsforbud, men også en positiv angivelse av spillerens rettigheter. En regel kan altså være i strid med EØS-reglene selv om nasjonale spillere behandles på samme måte. Det innebærer at den i prinsippet rammer alt som hindrer en spiller i å gå til en klubb i et annet EØS-land. Dette gjelder for eksempel det tidligere kravet om overgangssum for spillere med utløpt kontrakt.

---

⁵⁷ Case 36/74 Walrave v. URBSFA.

Det kan gjøres unntak fra diskrimineringsforbudet når det kan begrunnes i allmenne, ikke økonomiske, hensyn. Det kreves for det første at tiltaket er egnet til å nå formålet, og for det andre at det er proporsjonalt. Proporsjonalitetskravet innebærer at formålet ikke skal kunne oppnås med mindre inngripende midler, og at det ikke er uforholdsmessig. På fotballens område er det sportslige og tradisjonelle hensyn som er mest relevante.

4.2 Rettspraksis: Bosman-dommen (ECJ C-415/93)

Bosman-dommen er grunnlaget for det overgangssystemet som i dag finnes for EØS-spilleres klubbskifte. Fotballens regler ble i dommen vurdert opp mot EU-retten og førte til en total omlegging av hele overgangssystemet. Saken fortjener derfor spesiell omtale.

For å gi en god oversikt er det nødvendig å si noe om faktum i saken og hvilke regler som var omstridt. Deretter vil sakens problemstillinger, og hvordan ECJ vurderte spørsmålene, bli gjennomgått. Til slutt skal det sies noe om dommens begrensninger og virkninger.

4.2.1 Kort om faktum⁵⁸

Den belgiske spilleren Jean-Marc Bosman spilte for RC Liège som var en belgisk toppserieklubb. Han hadde en toårskontrakt med 75 000 bfr⁵⁹/mnd. i grunnlønn. Ved kontraktens utløp hadde Liège etter Det Belgiske Fotballforbundets (URBSFA⁶⁰) regler plikt til å tilby Bosman ny kontrakt. Han ble tilbudt en kontrakt der lønnen var URBSFAs minstelønn (30 000 bfr/mnd.). Dette godtok ikke Bosman og ble følgelig transferlistet. Liège krevde 11,7 millioner bfr i overgangssum for Bosman, noe som var for mye til at noen klubber meldte sin interesse.

---

⁵⁸ Halgreen (2000) s. 92 og 93.

⁵⁹ Belgiske franc.

⁶⁰ Union Royale Belge des Societes de Football Association.

Bosman tok derfor kontakt med franske US Dunkerque. Han skrev kontrakt med klubben som også ble enige med Liège om overgangssum. Liège nektet imidlertid å utstede Bosmans lisens grunnet mistanke om insolvens hos Dunkerque. Dermed ble overgangen kansellert. Bosman ble tilbudt ny kontrakt med Liège på samme vilkår som forrige tilbud. Da Bosman igjen avslo tilbudet svarte Liège med å utestenge Bosman i et år, noe som var tillatt etter URBSFAs regelverk.

Bosman anla så sak mot RC Liège og URBSFA der han krevde erstatning siden reglene etter hans syn var i strid med Romatraktatens art. 48⁶¹. Han vant frem i byretten i Liège, men RC Liège anket saken inn for Cour d'Appel de Liège. De stadfestet byrettens dom, men anmodet samtidig ECJ om å prøve overgangssystemets legitimitet prejudisielt. Etter krav fra Bosman ble ECJ også bedt om å prøve lovligheten av reglene som begrenset antallet utlendinger på laget, selv om Bosman selv ikke var berørt av disse.

4.2.2 De omstridte reglene⁶²

FIFA, UEFA og URBSFA hadde alle egne overgangsregler.

FIFAs regler av 1953⁶³ delegerte i stor grad myndigheten til de nasjonale forbund hva gjaldt fastsettelse av overgangsreglement i landet. I følge FIFA-reglementet art. 14 første ledd kunne en profesjonell spiller ikke forlate sitt nasjonale forbund så lenge han var bundet av sin kontrakt og forbundets regler, uansett hvor strenge de var.

---

⁶¹ Dette tilsvarer i dag EF-traktatens art. 39 og EØS-avtalen art. 28.

⁶² Halgreen (2000) s. 96-99 og 103.

⁶³ Reglene ble endret flere ganger mellom 1953 og Bosman-saken, men det er uten betydning i denne sammenheng.

UEFAs overgangsregler av 1990 var også relevante da tvisten omhandlet en overgang mellom to nasjonale forbund i Europa. Reglene ga spilleren rett til å skrive ny kontrakt med en annen klubb når hans kontrakt med den gamle var gått ut. Det skulle imidlertid betales en trenings- og utdanningskompensasjon som klubbene skulle bli enige om. Ble de ikke det, ville den bli fastsatt av UEFA etter en bestemt formel, begrenset oppad til fem millioner sveitsiske franc.

De belgiske overgangsreglene av 1983 var blant de mer klubbvennlige i Europa. Klubben måtte tilby spilleren ny kontrakt innen 24. april det året kontrakten gikk ut hvis spilleren skulle beholde sin status som profesjonell. Dette hadde som nevnt Liège gjort. Spillere som avslo den tilbudte kontrakt ble satt på en transferliste. Spillerne som sto på den kunne da oppnå en tvungen overgang mellom 1. mai og 31. mai. Tvungen overgang krevde samtykke fra spilleren og den nye klubben, men ikke fra den gamle. Overgangsvederlaget ble da en treningsgodtgjørelse fastsatt av forbundet etter nærmere regler. Fra 1. juni til 25. juni kunne det igjen forhandles fritt om overgang. Ble det ikke oppnådd overgang i denne perioden, var spillerens klubb forpliktet til å tilby spilleren ny kontrakt på minst samme vilkår som i april. Avslo spilleren igjen kontrakten, hadde klubben anledning til å suspendere spilleren for den kommende sesongen. Dette var tilfelle i Bosman-saken. Kom det heller ikke i stand ny kontrakt i løpet av sesongen, kunne spilleren bli suspendert ytterligere én sesong. Etter det ville spilleren betraktes som amatør, og ville da kunne skifte klubb for én million bfr.

Selv om de ikke var av direkte betydning for Bosman, skulle også de såkalte utlendingsklausulene prøves.

Siden 1960-tallet hadde UEFA og de nasjonale forbund hatt regler som begrenset klubbenes adgang til å bruke utenlandske spillere. Etter forhandlinger med Kommissjonen⁶⁴ vedtok UEFA i 1991 den såkalte 3+2-regelen. Regelen gjaldt først og fremst UEFAs egne turneringer⁶⁵, men også i de nasjonale forbund som ønsket det. Tidligere kunne klubbene

---

⁶⁴ EUs utøvende organ.

⁶⁵ UEFA Champions League og UEFA Cup.

kun benytte tre utenlandske spillere av gangen, noe som ble videreført som utgangspunkt. Det nye var at klubbene i tillegg kunne bruke to spillere som hadde spilt for samme klubb og i samme nasjonale forbund i minst fem år sammenhengende.

4.2.3 Sakens problemstillinger

Det var altså to problemstillinger ECJ skulle ta stilling til. Den første er overgangsreglenes forhold til Romatraktaten art. 48, 85 og 86⁶⁶. Bestemmelsen sikrer fri bevegelse for arbeidstakere. Spørsmålet blir da om klubbens krav på overgangssum for en spiller som står uten kontrakt er i strid med dette.

Den andre problemstillingen er utlendingsklausulenes forhold til bestemmelsene. Spørsmålet her blir hvorvidt FIFA, UEFA og de nasjonale forbundene kan ha regler som begrenser utenlandske EF-borgeres mulighet til å spille i disse turneringer. Utlendingsklausulene innebærer at klubbene kan ha et maksimalt antall utenlandske spillere på banen.

4.2.4 ECJs avgjørelse – overgangsreglene

Den første problemstillingen var altså overgangsreglenes legitimitet. Det var fire underproblemstillinger domstolen måtte vurdere. Disse var Romatraktatens art. 48s anvendelse på overgangsreglene⁶⁷, hvorvidt problemstillingen var internrettslig⁶⁸, om reglene var et hinder for fri bevegelse⁶⁹, og endelig om reglene kunne legitimeres ved unntak i art. 48 tredje ledd⁷⁰.

---

⁶⁶ Tilsvarende EØS-avtalen art. 28, 53 og 54.

⁶⁷ Premiss 69-87.

⁶⁸ Premiss 88-91.

⁶⁹ Premiss 92-104.

⁷⁰ Premiss 105-114.

Først ble art. 48s anvendelse vurdert.

UEFA og URBSFA anførte at idretten hadde rett til å styre seg selv, og at spørsmålet derfor ikke gikk inn under EF-retten. ECJ viste til Walrave- og Donà-saken. I Walrave-saken ble det fastslått at idrett hører inn under EF-retten når det er tale om økonomisk virksomhet. Slik vil det være når en profesjonell fotballspiller mottar lønn for sitt arbeid.⁷¹ For å skille mellom økonomiske og sportslige hensyn viste ECJ til Donà, premiss 14 og 15.⁷² Regler og praksis som er begrunnet av andre hensyn enn økonomiske vil kunne godtas. Det forutsettes imidlertid at anvendelsesområdet ikke går utover formålet. Etter ECJs oppfatning forelå det ikke hensyn som tilsa at fotballen skulle falle utenfor EF-retten.

Til anførselene om foreningsfrihet sa ECJ i premiss 80 at reglene ikke var nødvendige for at forbund, klubber og spillere skulle kunne utøve denne friheten.

ECJs konklusjon på dette spørsmålet var derfor at art. 48 var anvendelig.

Videre var spørsmålet om problemstillingen var internrettslig.

EF-retten er bare anvendelig hvis det foreligger et grenseoverskridende element.⁷³ I motsatt fall vil problemstillingen være intern, og måtte behandles av nasjonale domstoler. ECJ påpekte at Bosman hadde skrevet kontrakt med en klubb i et annet medlemsland. Gjennom dette ville han ha et ”faktisk tilbud om ansettelse” etter art. 48 tredje ledd, bokstav a.⁷⁴

ECJ fant derfor at det forelå et grenseoverskridende element, og at problemstillingen dermed ikke var internrettslig.

---

⁷¹ Premiss 73.

⁷² Premiss 76.

⁷³ Se pkt. 4.1.

⁷⁴ Premiss 90.

Så skulle det prøves om overgangsreglene var et hinder for fri bevegelse for arbeidstakere.

ECJ slo fast at det var tilsvarende regler for nasjonale overganger. Dette kunne likevel ikke være avgjørende i og med at reglene uansett kunne begrense spillernes frihet til å spille i en annen medlemsstat. Reglene bestemte at spillerne ikke kunne spille i en ny klubb i en annen medlemsstat før denne klubben hadde betalt den tidligere klubben en overgangssum. De var i følge domstolen egnet til å ”hindre og avskrekke dem fra å forlate de klubber til tilhører”.⁷⁵ Dette utgjorde et hinder for den frie bevegelsen til spillerne.⁷⁶

Konklusjonen ble følgelig at overgangsreglene utgjorde en hindring.

Dermed ble det avgjørende om reglene likevel kan godtas for å oppfylle legitime formål. For at et legitimt formål skal godtas må det for det første være forenelig med traktaten, det må være berettiget på grunn av tvingende allmenne hensyn, og endelig må reglene ikke gå utover det som er nødvendig for å oppnå formålet.⁷⁷

URBSFA og UEFA anførte at reglene var nødvendige for å opprettholde den økonomiske og sportslige balansen mellom klubbene og støtte utviklingen av unge spillere.⁷⁸ Dette ble avvist av ECJ. Domstolen hevdet at de rikeste og største klubbene uansett ville få de beste spillerne.⁷⁹ ECJ var enig i at overgangssummer kunne oppmuntre til utvikling av unge spillere, men mente at disse inntektene var for usikre og tilfeldige til at de kunne tillegges avgjørende vekt. Det ble også antatt at disse hensynene kunne oppnås også med mindre inngripende regler.⁸⁰

---

⁷⁵ Premiss 98 og 99.

⁷⁶ Premiss 100.

⁷⁷ Premiss 104.

⁷⁸ Premiss 105.

⁷⁹ Premiss 107.

⁸⁰ Premiss 108-110.

Endelig ble det hevdet at reglene var nødvendige for å beskytte den verdensomspennende organisasjonen av fotball. Også dette ble avvist av domstolen.⁸¹

ECJ konkluderte dermed med at Romatraktaten art. 48 var til hinder for opprettholdelse av de eksisterende overgangsregler.

4.2.5 ECJs avgjørelse – utlendingsklausulene

Den andre hovedproblemstillingen var utlendingsklausulenes forhold til art. 48.

Bestemmelsens anvendelighet og spørsmålet om problemstillingen var internrettslig ble vurdert i forhold til overgangsreglene, og konklusjonen var tilsvarende her. Dermed var det to underproblemstillinger. Det var hvorvidt utlendingsklausulene utgjorde en hindring for arbeidstakernes frie bevegelighet⁸² og om reglene kunne unntas fra forbudet⁸³.

Først ble spørsmålet om klausulene utgjorde en hindring behandlet.

Utgangspunktet etter Romatraktaten art. 48 annet ledd er at all diskriminering på grunn av nasjonalitet skal avskaffes. Prinsippet strider mot de regler fotballforbundene hadde som begrenset adgangen for utenlandske spillere til å delta i kamper.⁸⁴ Dette dreier seg om UEFAs ”3+2-regel”⁸⁵, som ingen bestred eksistensen av. Slike regler begrenset både ansettelsesmulighetene og arbeidsvilkårene, i form av vanskeligheter med å få spilletid for de utenlandske spillerne.

---

⁸¹ Premiss 111 og 112.

⁸² Premiss 116-120.

⁸³ Premiss 121-137.

⁸⁴ Premiss 119.

⁸⁵ Se pkt. 4.2.2.

ECJ konkluderte derfor med at det åpenbart forelå en hindring i art. 48 annet ledds forstand.

Det sentrale ble så å avgjøre om hindringen kunne rettferdiggjøres av andre hensyn enn de økonomiske. Forbundene argumenterte med fire hensyn som tilsa at utlendingsklausulene var berettigede.

For det første ble det hevdet at den tradisjonelle sammenhengen mellom klubb og nasjon, samt publikums mulighet til å identifisere seg med laget, måtte forsvare utlendingsklausulene.⁸⁶ ECJ mente ikke at det var grunnlag for å hevde at en slik sammenheng forelå, og trakk en parallell til at bruk av spillere fra andre regioner i landet ikke har vært forbudt.⁸⁷

For det andre ble det anført at klausulene var nødvendige for å sikre rekrutteringen av nasjonale spillere som kunne sikre god kvalitet på landslagene.⁸⁸ Også dette ble avvist av ECJ. De nasjonale forbund hadde anledning til også å ta ut spillere som spilte i utenlandske klubber til landskampene. Bortfall av kvotereglene ville medføre at arbeidsmarkedet for nasjonens spillere ville bli utvidet ved at de lettere ville kunne finne seg klubber i andre medlemsland.⁸⁹

For det tredje mente forbundene at reglene førte til større konkurranse ved at de rikeste klubbene ikke kunne hente alle de beste spillere.⁹⁰ ECJ avviste dette, og begrunnet det med at det ikke fantes regler som hindret dem i å hente de beste nasjonale spillerne. Dermed ville det ikke bli mindre konkurranse uten utlendingskvoter.⁹¹

---

⁸⁶ Premiss 123.

⁸⁷ Premiss 131.

⁸⁸ Premiss 124.

⁸⁹ Premiss 133 og 134.

⁹⁰ Premiss 125.

⁹¹ Premiss 135.

Til slutt ble det hevdet at 3+2-regelen var utarbeidet i samarbeid med Kommisjonen, og derfor var et uttrykk for EUs holdning.⁹² Heller ikke dette ville ECJ akseptere. Domstolen rettet også kritikk mot Kommisjonen og uttalte at den ikke i noe tilfelle hadde anledning til å gi samtykke til regler som sto i strid med EF-retten.⁹³

Domstolen konkluderte derfor med at reglene om utlendingskvoter var i strid med Roma-traktaten art. 48.

4.2.6 ECJs avgjørelse – konkurransereglene

Ettersom reglene var i strid med Romatraktaten art. 48 ble ikke forholdet til art. 85 og 86 behandlet.⁹⁴

4.2.7 Begrensninger av dommens rekkevidde

Bosman-dommen har begrenset rekkevidde i tre henseende. For det første skal det avgrenses hvilket geografisk område dommen gjelder for. For det andre skal forholdet til interne overganger omtales. Endelig skal det sies noe om hvilke spillere dommen gjelder for.

Det primære geografiske området for dommen er EUs medlemsland. Dette fremgår både av ECJs jurisdiksjon og Bosman-dommens konklusjon. Med EU forstås de land som til enhver tid er medlemmer i EU.

---

⁹² Premiss 126.

⁹³ Premiss 136.

⁹⁴ Premiss 138.

EØS-avtalen art. 6 gjør ECJs avgjørelser relevante også i EFTA-landene (unntatt Sveits). Dermed må Bosman-dommen også følges av disse landene, inkludert Norge.

Forholdet til land med såkalte Europa-avtaler er drøftet i Halgreen (2000) s. 111 og 112. Her er spørsmålet drøftet fra et EU-ståsted. I relasjon til denne oppgavens tema er det bare Norges forhold til land med Europa-avtaler som er av interesse. Dette er drøftet under pkt. 1.4.2, og konklusjonen må være at disse spillerne ikke kan påberope seg Bosman-dommen i forhold til Norge.

Det er fem småstater i Europa som ikke er medlemmer av EU, men som er politisk eller geografisk nært knyttet til en EU-stat. Dette gjelder Gibraltar, Monaco, San Marino, Andorra og Vatikanstaten. For klubber herfra må det avgjørende være klubbens tilknytning til ligasystemet.⁹⁵ Dette ble fastslått i CAS⁹⁶-dommen Celtic vs. AS Monaco der skotten John Collins fikk rett til å gå gratis fra Celtic til AS Monaco. AS Monaco spiller i fransk Ligue 1. Disse klubbene vil derfor få status som klubber tilhørende EU-land.

Det skal så sies noe om forholdet mellom internasjonale og nasjonale overganger.

Som en følge av kravet om grenseoverskridende element vil Bosman-dommen bare gjelde internasjonale overganger. Nasjonale overganger må behandles etter internrettslige regler. De fleste nasjonale forbund, inkludert Norge, valgte etter Bosman-dommen å innføre tilsvarende regler også for nasjonale overganger. I Norge følger regelen av overgangsreglementet §§ 14-1 bokstav a og 15-1 bokstav c.

Til slutt avgrenser Bosman-dommen mot amatørspillere.

Det følger av ECJs domsslutning at dommen kun gjelder profesjonelle spillere.⁹⁷ Dette følger også av EØS-avtalen art. 28 som omhandler fri bevegelighet for arbeidstakere. Dersom en spiller skal regnes som arbeidstaker, må han være profesjonell. Skillet mellom profesjonelle og amatører er beskrevet i oppgavens pkt. 1.2.

---

⁹⁵ Leren (2002) s. 137 og 138.

⁹⁶ Court of Arbitration of Sports, se FIFA-statuttene del VIII og UEFA-statuttene art. 61-63.

⁹⁷ Se pkt. 1 og 2 i domsslutningen, premiss 148 og 149.

4.2.8 Virkningene av retten til fri overgang ved kontraktens utløp

Den mest innlysende, og ønskede, effekten av Bosman-dommen er at det er lettere for en spiller å komme seg bort fra en klubb. For spillerne innebærer dette at de får en vesentlig sterkere posisjon i forhold til klubbene. Denne maktforskyvningen betyr at spillerne vil kunne forhandle seg til betydelig bedre kontrakter enn tidligere. For det første har spillerne sterkere pressmidler ovenfor nåværende klubb. Tidligere kunne ikke spillerne forlate klubben hvis partene ikke ble enige om ny kontrakt. Dette innebar at spillerne ofte måtte akseptere en dårligere kontrakt. Det eneste pressmiddelet var at klubber generelt ikke er tjent med å ha spillere som ikke ønsker å være i klubben. For det andre fører Bosman-dommen til at klubbene kan øke sine lønnsbudsjetter i og med at overgangsbudsjettet reduseres. Dette er naturligvis spillerne klar over, og vil dermed utnytte seg av dette. Det som tidligere ble betalt i overgangsvederlag vil nå, hvertfall delvis, bli betalt spilleren for å få han til å signere på bekostning av andre klubber. I tillegg til økte lønninger vil spillerne nå også motta en såkalt sign-on-fee, det vil si et engangsbetrag ved signering for klubben.

Spillerlønningene i Norge har, med unntak av noen år tidlig på 2000-tallet som var preget av innstramninger hos klubbene, steget kraftig siden Bosman-dommen. Det er antakelig flere faktorer som medfører denne økningen. Det kommer flere tilskuere på kampene, sponsorinntektene øker og ikke minst er medieinntektene vesentlig høyere enn tidligere.⁹⁸ Likevel er det ikke tvil om at klubbene bruker en langt større prosentandel av sine budsjetter på lønninger. Således må det kunne konkluderes med at Bosman-dommen har medført bedre lønnsvilkår for spillerne.

I forhold til antallet spillere som går kontraktstiden ut skal det bemerkes at også klubbene har innrettet seg etter dommen. For det første skrives det nå lengre kontrakter enn tidligere. I den første perioden etter Bosman-dommen ble det skrevet kontrakter med opptil ti års

---

⁹⁸ Se pkt. 1.1.

varighet. For å beskytte spillerne mot dette kan det nå ikke skrives kontrakter med mer enn fem års varighet, jfr. NFFs overgangsreglement §3-3 bokstav b. Med unntak for spillere som nærmer seg slutten av karrieren er det nå vanlig med kontraktslengder på fire og fem år.

For å unngå at spillerne forlater klubben gratis, innledes kontraktsforhandlinger nå på et tidligere tidspunkt. De fleste kontrakter vil være reforhandlet før det siste kontraktsåret. Spillere som ikke skriver ny kontrakt vil klubbene normalt forsøke å selge. Et salg krever samtykke fra spilleren, men dersom den nye klubben er attraktiv vil sjelden spilleren motsette seg salget. Det skyldes at årsaken til at partene ikke blir enige om ny kontrakt, ofte er at spilleren ønsker seg bort. I tillegg utøver klubber ofte press overfor spillere som ikke vil skrive ny kontrakt eller vil selges. Slikt press skjer ved at spilleren "trues" med å bli satt ut av laget, eller bli flyttet ned til klubbens reservelag. Hvorvidt slikt press er legitimt faller utenfor denne oppgavens rammer. Denne praksisen medfører at de fleste fotballoverganger fortsatt skjer mot vederlag.

4.2.9 Virkningene av utlendingsklausulenes bortfall

Bosman-dommen har medført både større eksport og import av spillere, noe som også var ventet. Før Bosman-dommen i 1995 spilte 14 utenlandske spillere i Tippeligaen. I 2005 var tallet hele 110.⁹⁹ De fleste importspillerne kommer fra Norges naboland, særlig fra Sverige. Vesentlige årsaker er kulturelle og språklige likheter, som sammen med likhet i spillestil gjør det lettere for spillerne å tilpasse seg. Norske klubber har også bedre oversikt over de nærmeste landene.

Bortfallet av utlendingskvote for EØS-spillere letter også adgangen til norsk fotball for spillere fra utenfor EØS. Dette følger av at de ikke lenger trenger å konkurrere med EØS-spillerne om disse plassene.

---

⁹⁹ Gammelsæter (2006) s. 5.

I dommen ble det blant annet anført at færre lokale spillere ville gå utover interessen og at et stort antall utlendinger vil svekke landslagene. Det er vanskelig å gi entydige svar på disse anførslenes berettigelse.

Hva gjelder frykten for synkende interesse kan det umiddelbart slås fast at publikumsinteressen er langt høyere nå enn i 1995.¹⁰⁰ Det er mulig at noe av dette skyldes høyere nivå som følge av at utlendinger hever kvaliteten på norsk fotball. Det er imidlertid også andre faktorer som spiller inn på interessen. Særlig gjelder det en betydelig forbedret mediedekning og forbedrede arenaforhold. Således kan det vanskelig sies sikkert hvordan Bosman-dommen har påvirket interessen, men det er mest nærliggende å tro at den ikke har virket negativt.

For det norske landslagets del kan det raskt konkluderes med at resultatene er svakere nå enn i 1995. Om dette skyldes det økte antall utlendinger i norske klubber, er langt fra sikkert. Landslaget hadde meget gode resultater rundt 1995, og sett i et lengre perspektiv har ikke landslagets resultater de siste ti årene vært spesielt svake. Et poeng er at Bosman-dommen virker begge veier. Mens konkurransen blir hardere i Norge vil også norske spillere ha et større marked. Eksempler på norske talenter som har dratt fordel av Bosman-dommen er Thomas Holm (Vålerenga) som dro til Herenveen som 16 åring, og Norges kanskje beste fotballspiller, John Arne Riise (Liverpool), som gikk til Monaco da han var 17 år. Selv om resultatene har blitt noe svakere, er det rimelig å anta at Bosman-dommen ikke har hatt den negative effekten på landslaget som fryktet.

4.3 Alminnelig lovgivning – krav om oppholdstillatelse

I den alminnelige lovgiving er det primært reglene om oppholdstillatelse som er relevante for utenlandske fotballspillere. Selv om også EØS-spillere må ha oppholdstillatelse for å spille fotball i Norge, er kravene vesentlig mindre enn for spillere fra utenfor EØS. To

---

¹⁰⁰ Se pkt. 1.1.

grupper EØS-spillere er omfattet av særlige regler. Det gjelder nordiske spillere og spillere fra land i den siste EU-utvidelsen. Disse vil bli omtalt for seg.

4.3.1 Tidspunktet for søknaden

Mens utlendinger fra land utenfor EØS må søke før innreise, er regelen den motsatte for EØS-spillere. Utl. §50 første ledd gir EØS-spillere tillatelse til å oppholde seg tre måneder i Norge uten tillatelse. Perioden utvides til seks måneder dersom spilleren søker etter ny klubb. På denne måten blir det større likhet mellom EØS-spillere og nasjonale spillere. For at den reelle muligheten til å spille i Norge skal bli størst mulig, må spillerne ha mulighet til å vise seg frem for norske klubber. Det følger også av dette at spillere kan søke om oppholdstillatelse både fra utlandet og i Norge.

4.3.2 Vilkår for tillatelse

Det oppstilles to vilkår for å gi en EØS-spiller arbeidstillatelse, jfr. utf. §175 første ledd.

For det første må det foreligge et reellt arbeidstilbud. For en fotballspiller vil dette innebære at han må ha fått kontrakt med en klubb. Det kreves at klubben bekrefter dette.

For det andre stilles det krav til arbeidstilbudets omfang. Forskriften bestemmer at kravet er oppfylt dersom spilleren er tilbudt halvtidskontrakt. For profesjonelle spillere, som er tema i denne oppgaven, vil ikke dette kravet by på problemer.

Dersom spilleren oppfyller disse vilkårene, skal tillatelse gis. Dette følger av EØS-avtalen art. 28 tredje ledd, utl. §51 første ledd og utf. §174. I utl. og utf. følger dette av ordet "rett".

4.3.3 Tillatelsens varighet

Utgangspunktet etter utl. §54 første ledd er at oppholdstillatelsen gis for fem år. Dersom spilleren ikke lenger oppfyller vilkårene, trekkes tillatelsen tilbake. Vilårene er ikke lenger oppfylt dersom spillerens kontrakt avsluttes.

Utl. §54 annet ledd gjør unntak for arbeidsforhold der ansettelsen er av kortere varighet enn ett år. For profesjonelle fotballspillere er ikke dette særlig praktisk da korteste kontraktstid som kan avtales er ett år, jfr. NFFs overgangsreglement §3-2 bokstav a og b.

4.3.4 Særlig om nordiske spillere

Nordiske spillere står i en særstilling da disse er unntatt fra kravet om arbeidstillatelse. Dette følger av utl. §3 tredje ledd og utf. §8 første ledd. Med nordisk borgere forstås statsborgere i Norge, Sverige, Finland og Danmark.

4.3.5 Særlig om spillere fra de nye EU-landene

Det gjelder egne regler for borgere av land som ble innlemmet i EU ved utvidelsen i mai 2004. Disse landene er Estland, Latvia, Litauen, Polen, Slovakia, Slovenia, Tsjekkia og Ungarn. Rettsstillingen for disse spillerne er regulert av utl. §58a og utf. §175 annet ledd. Her vil forskjellene fra de øvrige EØS-spillere omtales.

For det første må det som hovedregel dreie seg om en heltidskontrakt. I forhold til toppfotballen vil dette kravet ikke skape problemer.

For det andre kan ikke lønns- og arbeidsvilkårene være dårligere enn det som er vanlig. Kravet tilsvarer det som gjelder for spillere fra utenfor EØS, og de samme synspunktene gjør seg gjeldende her.

Endelig skiller arbeidstillatelsens lengde seg fra det som ellers gjelder for EØS-borgere. Mens det normalt innvilges arbeidstillatelse for fem år, gis det her bare tillatelse for ett år ved første gangs søknad, jfr. utf. §190 første ledd, annet pkt.

Bulgaria og Romania ble EU-medlemmer i januar 2007. Foreløpig omfattes ikke spillere fra disse landene av EØS-avtalens regler om oppholdstillatelse i Norge. Det er ventet at disse etter hvert vil få samme overgangssordning som spillere fra landene som ble EU-medlemmer i 2004, men inntil videre må bulgarske og rumenske spillere søke på samme måte som spillere fra land utenfor EØS.

5 EØS-spillere under kontrakt med norske klubber

5.1 Innledning

I denne delen er temaet rettsstillingen for utenlandske spillere som er under kontrakt med norske klubber. For disse spillerne er det tre hovedproblemstillinger. Dette er hvilke rettigheter spilleren har under kontraktsforholdet, hvilken adgang spilleren har til å skifte klubb, samt hvilke vilkår som stilles for at spilleren skal få fornyet sin arbeids- eller oppholdstillatelse. Det skilles også i denne delen mellom spillere fra og utenfor EØS-området. EØS-spillernes stilling tilsvarer i det vesentlige stillingen for norske spillere. Fremstillingen her kan derfor gjøres relativt kort.

5.2 Rettigheter under kontraktstiden

EØS-avtalen art. 28 stiller krav til arbeidsvilkårene for EØS-spillere i annet og tredje ledd. Spillerne har rett til samme arbeidsvilkår som norske spillere. I tillegg til EØS-avtalen selv er EØF nr. 1612/68 avdeling II sentral for innholdet av diskrimineringsforbudet.

På fotballens område har dette gitt seg særlig utslag ved bortfallet av utenlandskvoter gjennom Bosman-dommen. Utlendingskvotene ble her sett på som diskriminerende i forhold til spillerens mulighet til å utføre arbeidet.¹⁰¹

---

¹⁰¹ Utlendingskvotene ble også vurdert som begrensende for spillerens muligheter til å bli ansatt.

EØF nr. 1612/68 art. 7 annet ledd krever likebehandling i forhold til sosiale og skattemessige fordeler. Begrepet fordeler tolkes vidt slik at det omfatter all skattemessig og sosial diskriminering på grunn av nasjonalitet.¹⁰² Begrunnelsen er at forskjellsbehandling på disse områdene vil kunne påvirke beslutningen om å spille for en norsk klubb. Et eksempel på sosiale goder som også EØS-spillerne har krav på er kontantstøtte. Det er ikke noe krav om at fordelene må være av økonomisk art. Det har blant annet blitt akseptert at retten til å kreve sitt eget språk som prosessspråk kan utgjøre en sosial fordel.¹⁰³ Det må trekkes en grense mot rettigheter med en klar tilknytning til statsborgerskapet. Et eksempel her er stemmerett ved stortings- og kommunevalg.

Art. 7 fjerde ledd presiserer kravet i første ledd om likebehandling i forhold til lønn og andre arbeidsvilkår. Dette hindrer naturligvis ikke at spillerne i klubbene har forskjellig lønn basert på kvalitet. Den forbudte forskjellsbehandling er den som skyldes nasjonalitet. Eksempelvis ville det vært i strid med forbudet dersom utenlandske EØS-borgere ikke hadde rett til feriepenger.

Etter at utlendingskvoten for EØS-spillere ble fjernet som følge av Bosman-dommen, er det ingen av NFFs regler som stiller disse annerledes enn norske spillere.

5.3 Adgangen til klubbskifte

Spørsmålet er så hvilke begrensninger i adgangen til å skifte klubb som finnes for en EØS-spiller i en norsk klubb. Også her vil EØS-avtalens regler spille inn.

Diskrimineringsforbudet i art. 28 gjør at EØS-spillere kan skifte klubb på samme vilkår som norske spillere. Heller ikke NFF har noen særlige regler her.

---

¹⁰² Rognstad (2004) s. 357.

¹⁰³ Ibid. s. 359.

Et særlig spørsmål er hvorvidt det kreves ny oppholdstillatelse for en spiller som går fra en norsk klubb til en annen. Første gangs oppholdstillatelse gis som nevnt for fem år, jfr. utl. §54 første ledd og utf. §190 første ledd. Innholdet i denne tillatelsen er etter utl. §54 sjette ledd og utf. §191 en rett til å oppholde seg og arbeide i hele riket. Både ordlyden og formålet med oppholdstillatelsen tilsier at det ikke er nødvendig å søke om ny tillatelse dersom man skifter klubb. Dersom arbeidsforholdet i den nye klubben ikke oppfyller vilkårene for oppholdstillatelse, kan tillatelsen tilbakekalles etter utl. §56 og utf. §194.

Det kan følgelig konkluderes med at det ikke finnes noen særlige begrensninger i EØS-spilleres adgang til å skifte klubb.

5.4 Fornyelse av oppholdstillatelse

Endelig blir spørsmålet hvilke vilkår som gjelder for å fornye oppholdstillatelsen. Utl. §55 første ledd, første pkt. slår fast at tillatelsen fornyes dersom vilkårene fortsatt er oppfylt. Det er derfor vilkårene ved første gangs oppholdstillatelse som må oppfylles. Disse vilkårene er omtalt i pkt. 4.3. Også fornyet oppholdstillatelse gis som utgangspunkt for fem år, jfr utl. §55 første ledd annet pkt.

6 Spillere fra utenfor EØS under kontrakt med norske klubber

Regelverket for spillere fra utenfor EØS er langt mer komplisert enn det som gjelder for EØS-spillere. For det første er det strengere regler for å få fornyet arbeidstillatelsen, noe som har sammenheng med de innvandringspolitiske hensyn som også gjør seg gjeldende ved første gangs tillatelse. For det andre er bruken av utlendingskvoter et mye diskutert tema. Et særlig spørsmål i denne forbindelse er hvorvidt kvoteregelen strider mot norsk rett.

6.1 Utlendingskvoten i norsk fotball – NFFs kampreglement §2-4

Den største begrensningen for en utenlandsk fotballspiller i Norge i dag er NFFs såkalte utlendingskvote. I denne delen skal det først gis en fremstilling av selve regelen, hvordan den har fungert i praksis og i hvilken grad tilsvarende regel finnes i andre land. Deretter skal det sies noe om hvilke hensyn som begrunner den, og endelig skal regelens forhold til norsk lovgivning vurderes.

Regelen om begrenset bruk av utenlandske spillere finnes i NFFs kampreglement §2-4. Bestemmelsen angir sitt anvendelsesområde på herresiden til 0. og 1. divisjon. Disse to divisjonene tilsvarer det som er bedre kjent som Tippeligaen og Adeccoligaen, altså de to øverste divisjonene i Norge. Fra 2. divisjon og nedover vil det dermed være fri bruk av spillere fra utenfor EØS. Dette vil være tilstrekkelig for å begrense antallet utlendinger i norsk fotball i og med at mindre klubber ikke vil ha ressurser til aktivt å kunne hente spillere fra utenfor EØS.

Bestemmelsen begrenser ikke antallet spillere fra utenfor EØS som kan ha kontrakt med en klubb samtidig. Begrensningen ligger i at det maksimalt kan føres opp tre utenlandske spillere ”i kamprapporten”. Med dette forstås de spillerne som er tatt ut i en kamptropp. Kamptroppen består av de spillerne som starter kampen og det antallet innbyttere laget har.¹⁰⁴ Dette innebærer at et lag ikke kan benytte mer enn tre spillere fra utenfor EØS i løpet av kampen ved å bytte ut en utlending som erstattes med en annen.

§2-4 annet pkt. bestemmer at det kan dispenseres fra regelen for spillere som har en særlig tilknytning til klubben og Norge.

6.1.1 Regelens utvikling og nylige eksempler

Etter Bosman-dommen i 1995 forsvant altså utlendingskvotene for EØS-spillere. De fleste land valgte likevel å beholde begrensningen for spillere fra utenfor EØS, og i Norge valgte NFF å føre en restriktiv politikk. Frem til 2001 var det kun tillatt å ha én spiller fra utenfor EØS i kamptroppen. Kvoten ble da utvidet til to spillere, noe som gjaldt ut 2006-sesongen. Før 2007-sesongen har NFF valgt, etter påtrykk fra 10 av 14 tippeligaklubber¹⁰⁵, å igjen øke kvoten til dagens begrensning på tre spillere.

I 2006 var det to klubber som under sesongen ble påvirket av regelen. FC Lyn Oslo hadde tre spillere fra utenfor EØS i sin stall. Kvoten skapte imidlertid små praktiske problemer for Lyn i og med at en av spillerne var lånt ut store deler av sesongen. Lillestrøm SK ble hardere rammet da de hadde tre spillere som alle var gode nok til å være i troppen, men én av dem måtte utelates til hver kamp. Lillestrøm valgte derfor å klage NFF inn for Likestillings- og diskrimineringsombudet (LDO) fordi de mente at regelen var i strid med

---

¹⁰⁴ I Tippeligaen og Adeccoligaen er det tillatt med maksimalt syv innbyttere, hvorav tre kan benyttes i samme kamp, jfr. NFFs kampreglement §2-11.

¹⁰⁵ Nettavisen.no, 2007.

diskrimineringsloven §4.¹⁰⁶ Klagen ble imidlertid trukket da NFF i desember 2006 økte kvoten fra to til tre spillere, noe som løste Lillestrøms problem på kort sikt.

6.1.2 Utlendingsklausuler i andre land

Et av argumentene da de fleste tippeligaklubbene ønsket å endre kvoteregelen høsten 2006, var at Norge burde ha samme regler som våre naboland.

I Sverige er hovedregelen den samme som i Norge nå. Maksimalt tre utlendinger fra utenfor EØS kan være i en kamptropp, jfr. tävlingsbestämmelser 2007, kapitel 4 - representasjon §20.2 første ledd. Annet ledd likestiller imidlertid enhver utlending som har bodd i Sverige i tre år sammenhengende med EØS-spillere. Dette er nå den eneste forskjellen mellom Norge og Sverige av regler som begrenser bruk av utenlandske spillere.

Også i dansk fotball er det en utlendingskvote på tre spillere, jfr. propositioner for Danmarksserien for herrer §14.3. Den danske kvoten gjelder imidlertid antallet spillere på banen, i motsetning til kamptroppen slik det er i Norge og Sverige. Det innebærer at en dansk klubb i teorien kan bruke seks spillere fra utenfor EØS i hver seriekamp, ved å erstatte tre som starter kampen med tre reserver. Regelen er noe mer liberal enn den norske, men realitetsforskjellen er ikke så stor i og med at en utlending som reserve bare kan erstatte en annen utlending. Det begrenser spillerens mulighet både til å få plass i troppen og til å bli byttet inn. Oppsummeringsvis kan det sies at reglene i Skandinavia er relativt like.

Tendensen i Europa generelt er at forbundene liberaliserer reglene som begrenser antallet utlendinger. Et illustrerende eksempel er den engelske fotballen. Det engelske fotballforbundet (FA) har tradisjonelt vært blant pådriverne for å begrense antallet

---

¹⁰⁶ Kvamme (2007).

utlendinger, men har nå opphevet utlendingskvoten. Hinderet for spillere fra utenfor EØS ligger nå kun i å få, og beholde, arbeidstillatelse.

6.1.3 Hensyn bak regelen

Selve regelen om begrenset bruk av utenlandske spillere har lange tradisjoner. Det betyr at hensynene bak regelen ikke nødvendigvis er like relevante i dag. Det finnes ingen forarbeider til NFFs regler slik det gjør for alminnelig lovgivning, noe som innebærer at regelens begrunnelse må søkes andre steder. I Bosman-dommen skulle fotballens organer forsvare utlendingskvotene, og derfor inneholder deres påstand de viktigste hensynene.

Tradisjonelt har forbundene vært opptatt av å bevare ligaens nasjonale identitet, og det er nok et hensyn som har gjennomslagskraft også i dag. Det hevdes at en nasjonal liga bør ha et nasjonalt preg, og dermed også et begrenset antall utlendinger. Likhetsstrekkene mellom idrett og kultur gjør at lagenes og ligaens identitet blir et selvstendig poeng.

Det har vært hevdet at bortfall av identiteten vil kunne gå utover publikums interesse fordi publikum identifiserer seg med sine favorittlag. At fotballen er avhengig av publikumsinteresse for å kunne eksistere i sin nåværende form er ikke omstridt. Det er også et faktum at publikum ofte får et forhold til sitt lokale lag. Signalene etter Bosman-dommen tyder imidlertid på at publikum er mer opptatt av å se laget sitt gjøre det godt enn hvilke spillere som til enhver tid spiller. Det finnes dog flere eksempler på at lokale spillere fortsatt får en spesiell posisjon hos supporterne.

Utlendingskvotene har også blitt begrunnet med at de hindrer de beste klubbene i å ansette de beste spillerne, noe som vil øke konkurransen og dermed gi flere spennende og uforutsigbare kamper. Umiddelbart er det vanskelig å se logikken i at et større marked vil tjene de beste. Flere gode spillere burde bety flere jevne lag. De faktiske konsekvenser av et større marked kom til syne ved utlendingskvotenes bortfall innen EØS gjennom Bosman-dommen. Mens den økonomiske forskjellen på klubbene i Tippeligaen har blitt

større, har den sportslige forskjellen blitt mindre de siste ti årene. Rosenborg har vært stabilt best, men det var de også i årene før 1995. På plassene bak Rosenborg har det derimot vært mer åpent. Dette skyldes først og fremst de mindre klubbenes mulighet til å hente gode spillere fra utlandet til en lavere pris. Ut fra de økonomiske forskjellene burde det ikke være mulig for klubber som Stabæk og Sandefjord å hevde seg så høyt på tabellen som de gjorde i 2006.¹⁰⁷ Gode utenlandske spillere som Daniel Nannskog, Veigar Pall Gunnarson og Andreas Tegström har alle vært fremhevet som vesentlige årsaker til sine lags suksess.

I dag er det mest brukte argumentet for utenlandskvote hensynet til norske spillere, og da særlig unge spillere. Det er vel dokumentert at spilletiden for norske spillere i Tippeligaen er fallende. I 2000 hadde norske spillere 82% av spilletiden, mens de i 2005 bare hadde 70,3%.¹⁰⁸ At norske talenter får mindre spilletid på høyt nivå gjør sjansene for et gjennombrudd betydelig mindre. Spillernes arbeidsmarked har blitt betydelig utvidet gjennom bortfallet av kvoten innenfor EØS, men sjansene for å bli oppdaget har samtidig blitt mindre.¹⁰⁹

Noen norske klubber ønsker å satse ekstra på å utvikle unge spillere selv. Lyn Oslo har lenge vært ledende på området, godt hjulpet av sitt samarbeid med NTG. Spillere som Lars Kristian Eriksen, Tomasz Sokolowski, Kevin Larsen og Jonathan Parr har alle de siste årene fått kamper på øverste nivå gjennom NTG og Lyn. Den andre Osloklubben, Vålerenga, har også økt fokuset på talentutvikling. Vålerenga samarbeider med Wang¹¹⁰, og har på den måten fått opp spillere som Glenn Roberts og Mohammed Fellah.

På tross av enkelte klubbers ungdomssatsing har det blitt vanskeligere for unge spillere å etablere seg i Tippeligaen i forhold til tidligere. Det er grunn til å tro at et ytterligere økt antall utenlandske spillere også vil forringe unge spilleres muligheter.

---

¹⁰⁷ Henholdsvis 5. og 9. plass.

¹⁰⁸ Gammelsæter (2006) s. 5.

¹⁰⁹ Noen unntak finnes, for eksempel Dag Alexander Olsen (Tottenham) og Lars Stubhaug (Everton).

¹¹⁰ Videregående skole i Oslo.

Oppsummeringsvis kan det sies at det viktigste hensynet bak utlendingskvoten i dag er hensynet til fremveksten av unge norske talenter. At dette er et beskyttelsesverdig hensyn er det stor grad av enighet om i norsk fotball.

6.1.4 Andre regler som begrenser antallet utlendinger i norsk fotball

Ved siden av utlendingskvoten er den viktigste begrensningen for spillere fra utenfor EØS reglene om arbeidstillatelse. Disse er gjennomgått i kapittel 3. Et særlig spørsmål er hvilken plass det er for en utlendingskvote ved siden av de gjeldende krav til arbeidstillatelse.

Slik kravene til arbeidstillatelse er i dag, skal de sikre at det bare er utenlandske spillere av ekstra høy kvalitet som spiller i Norge. Oppfylles dette formålet vil det være lite hensiktsmessig å bruke norske spillere som er klart svakere. Det er i Norge ingen motvilje mot utlendinger i fotballen så lenge de er klare forsterkninger. Når kvaliteten på spillerne sikres allerede ved arbeidstillatelsen, gir det liten mening å nekte en god utenlandsk spiller spilletid grunnet at det finnes to utenlandske spillere i klubben som er enda bedre. Utlendingskvotens formål oppfylles best ved å sikre at det bare er særlig gode utenlandske spillere som kan skrive kontrakt med norske klubber. Dette er det samme formålet reglene om arbeidstillatelse har. Forutsatt at disse reglene oppfyller sitt formål, vil det ikke være behov for en utlendingskvote ved siden av reglene om arbeidstillatelse.

6.1.5 Forholdet til arbeidsmiljøloven

Et interessant spørsmål er hvilket forhold utlendingskvoten har til norske diskrimineringsforbud ved at den stiller utenlandske spillere markert dårligere enn norske spillere. I denne oppgaven skal forholdet til arbeidsmiljøloven (aml.) og diskrimineringsloven behandles.

Ved at fotballspillere regnes som arbeidstakere vil de være beskyttet etter arbeidsmiljøloven, der særlig lovens kapittel 13 verner arbeidstakerne mot diskriminering. Kapittelets hovedbestemmelse er §13-1 som forbyr diskriminering på nærmere bestemte grunnlag. Utlendingskvoten er en regel som eventuelt diskriminerer på grunnlag av statsborgerskap, noe som ikke er angitt som diskrimineringsgrunnlag i §13-1 første ledd. Derimot bestemmer femte ledd at diskriminering på grunn av blant annet etnisitet og nasjonal opprinnelse rammes av diskrimineringsloven. Særlig diskriminering på grunn av nasjonal opprinnelse er relevant i denne sammenheng. Således rammes ikke utlendingskvoten direkte av forbudet mot diskriminering i aml.

Det kan da spørres om aml. er helt uten betydning for utlendingskvoten. Selv om vi ikke har en bindende materiell regel vil lovens formål kunne gi veiledning. Forarbeidene¹¹¹ sier at formålsbestemmelsen selv ikke innebærer noen bindende materiellrettslig regulering, men at den vil ha betydning for tolkningen. At amls. formål er relevant i denne sammenheng skyldes at vi står ovenfor et arbeidsforhold mellom klubb og spiller. Selv om diskrimineringsforbudet ikke er direkte anvendelig, vil arbeidsforholdet som sådant være underlagt loven. Formålsbestemmelsen finnes i §1-1, der særlig bokstav b er relevant. Det fremgår der at lovens formål blant annet er å sikre ”likebehandling i arbeidslivet”. En situasjon der en gruppe ansatte har særlige hindre for å kunne utføre sitt arbeid, harmonerer ikke godt med dette formålet. Selv om vekten av dette er beskjeden, vil utlendingskvoten bryte med amls. formål.

6.1.6 Forholdet til diskrimineringsloven

Diskrimineringsloven gjelder på alle samfunnsområder, inkludert arbeidsforhold, jfr. §3 første ledd første pkt. Etter §1 er lovens formål å ”sikre like muligheter og rettigheter og å hindre diskriminering”. Det generelle diskrimineringsforbudet finnes i lovens §4 der det bestemmes at ”direkte og indirekte diskriminering på grunn av etnisitet, nasjonal

---

¹¹¹ Ot.prp. nr. 49 (2004-2005) pkt. 5.1.

opprinnelse, avstamning, hudfarge, språk, religion eller livssyn er forbudt". I det følgende vil spørsmålet være om utlendingskvoten er en regel som diskriminerer på grunn av nasjonal opprinnelse.

6.1.6.1 Direkte diskriminering

Først må det vurderes om det foreligger direkte diskriminering på grunn av nasjonal opprinnelse. Direkte diskriminering er definert i §4 annet ledd og foreligger når en handling har til formål eller virkning at personer blir behandlet dårligere enn andre blir, er blitt eller ville blitt behandlet i en tilsvarende situasjon.

Det kreves altså ikke diskriminerende hensikt, men det vil være tilstrekkelig. NFFs utlendingskvote har som sin primære hensikt å beskytte norske talenter. Dette gjøres ved bevisst å sette de utenlandske spillerne i en dårligere stilling. Kvoten skal begrense utlendingers mulighet til å spille fotball i Norge, og således må det kunne sies at regelen har til hensikt å forskjellsbehandle utenlandske spillere.

Selv om det er tilstrekkelig at regelen har til formål å diskriminere utenlandske spillere, skal det også vurderes om den har det som virkning. Det sentrale kriteriet for å vurdere om en handling eller unnlatelse er diskriminerende eller ikke, er normalt hvilke resultater den har.¹¹² Når det gjelder regelens resultat i dette tilfelle avhenger det av hvor mange utlendinger som finnes i klubben. Dersom det ikke er mer enn tre spillere fra utenfor EØS i en klubb, vil ikke regelen gi et diskriminerende resultat. I klubber der det er mer enn tre spillere fra utenfor EØS vil imidlertid regelen begrense disses muligheter til å spille kamper. Resultatet blir dermed at disse spillerne blir behandlet dårligere enn de andre spillerne.

---

¹¹² Ot.prp. nr. 33 (2004-2005) pkt. 10.3.2.3.

Konklusjonen må derfor være at utlendingskvoten både har som formål og virkning å diskriminere utenlandske spillere, og at direkte diskriminering foreligger.

6.1.6.2 Diskrimineringsårsaken

Diskrimineringsloven §4 første ledd lister opp syv alternative grunnlag som diskrimineringen må skyldes for at den skal være forbudt etter loven. Statsborgerskap er ikke nevnt uttrykkelig, så det mest nærliggende alternativet er ”nasjonal opprinnelse”. Spørsmålet blir derfor hvorvidt utlendingskvotens direkte diskriminering er på grunn av spillernes nasjonale opprinnelse.

Utlendingskvoten forskjellsbehandler personer utelukkende utfra hvilket statsborgerskap de har. Hvorvidt statsborgerskap faller inn under begrepet nasjonal opprinnelse er omtalt i forarbeidene¹¹³. Det fremkommer her at nasjonal opprinnelse i utgangspunktet ikke er ment å omfatte statsborgerskap.

Det antydes at dette ikke gjelder absolutt. Konkret nevnes det at forskjellsbehandling på grunn av statsborgerskap vil kunne falle inn under forbudet mot indirekte diskriminering på grunn av etnisitet, og at det ikke er adgang til å diskriminere mellom ulike grupper utenlandske statsborgere. Spørsmålet blir da om det finnes grunnlag for å gjøre unntak i dette tilfellet.

Gruppen som rammes av utlendingskvoten er spillere som har arbeidstillatelse og har et ansettelsesforhold i Norge. Formålsbetraktninger både fra diskrimineringsloven og arbeidsmiljøloven tilsier at arbeidstakere i denne situasjonen bør være beskyttet. Det er her tale om en gruppe arbeidstakere som får en sterkt begrenset adgang til å utøve sitt yrke i Norge. Anledningen til å utøve sitt yrke må regnes som en vesentlig rettighet i arbeidslivet. Det er dermed en interesse av stor betydning som skal vernes, noe som bør trekke

---

¹¹³ Ibid. pkt. 10.1.8.3.

ytterligere i retning av at spillerne bør vernes. Lovens formål, kombinert med arbeidsmiljøloven, tilsier derfor anvendelse av diskrimineringsloven §4.

Det er også relevant å sammenligne med andre grupper arbeidstakere. Det er tale om en spesiell regel i den forstand at noe lignende ikke finnes for andre arbeidstakere. Det ville antakelig vakt sterke reaksjoner dersom et sykehus bare lot tre utenlandske leger operere samtidig. Det er mulig at en slik begrensning i yrkesadgangen ville kreve hjemmel fra myndighetene, enten i lov eller forskrift.

Som nevnt fremkommer det av forarbeidene til diskrimineringsloven at det ikke er adgang til diskriminering mellom ulike utenlandske statsborgere.¹¹⁴ Det er på det rene at utlendinger fra EØS-området i mange henseende har en bedre stilling enn øvrige utlendinger. I mange relasjoner må det kunne aksepteres som en naturlig konsekvens av formålet med EØS-samarbeidet. Et eksempel på dette er adgangen til å søke arbeid i Norge. I dette tilfellet er det snakk om en gruppe som allerede har lovlig opphold i Norge. Da er det ingen grunn til å forskjellsbehandle EØS-borgere og andre utlendinger. Alle som har lovlig opphold i Norge må ha vern mot diskriminering.

Ut fra en helhetsvurdering taler de beste grunner for å la denne spesielle formen for diskriminering falle inn under diskrimineringsloven §4.

6.1.6.3 Unntaket i fjerde ledd

Da det i gitte situasjoner kan være gode grunner til å forskjellsbehandle, finnes det et generelt unntak fra diskrimineringsforbudet i diskrimineringsloven §4 fjerde ledd. Bestemmelsen inneholder to kumulative vilkår for at forskjellsbehandlingen ikke skal ansees som diskriminering. Det må foreligge et saklig formål for forskjellsbehandlingen, og den må ikke være uforholdsmessig inngripende for den som forskjellsbehandles.

---

¹¹⁴ Ibid.

Formålet med utlendingskvoten er omtalt under pkt. 6.1.3. Det primære formålet er å hjelpe utviklingen av norske talenter. Spørsmålet blir da om dette er et saklig formål.

Som omtalt under pkt. 6.1.3 er det stor grad av enighet i norsk fotball at hensynet til norske talenter er beskyttelsesverdig. Dette kan ikke være avgjørende i forhold til diskrimineringsloven, men det må være et argument som trekker i retning av at forskjellsbehandlingen er saklig.

Til sammenligning finnes ingen regler som beskytter utviklingen av talenter innenfor andre yrkesgrupper. Det er ingen grunn til at for eksempel unge norske jurister og leger skal beskyttes mot konkurranse på arbeidsmarkedet.

Likevel må nok fotballspillere stilles i en noe annen stilling. Dette skyldes fotballens nærhet med kultur og den tradisjonelle sammenhengen mellom klubbene og deres land. I og med at det finnes landslag i fotball vil behovet for at talentene er norske være større enn ellers. For den generelle fotballinteressen i Norge er det viktig at landslaget er godt. Det finnes også flere andre yrker som har nær sammenheng med kultur. Eksempler på dette er ballettdansere og skuespillere. Disse yrkene mangler imidlertid en direkte sammenheng med et land, som f.eks. et landslag. De står derfor i en annen stilling enn fotball.

Behovet for å utvikle gode fotballspillere med norsk statsborgerskap må kunne sies å foreligge. Således har utlendingskvoten et saklig formål.

Forskjellsbehandlingen kan heller ikke være uforholdsmessig inngripende overfor de utenlandske spillerne. Spørsmålet blir da hvilken betydning regelen får for disse spillerne. Dette må sees i lys av hva som oppnås med regelen.

Konsekvensen for de utenlandske spillerne er en innskrenkning i adgangen til å utøve sitt yrke. I og med at retten til å utføre sitt arbeid er en sentral rettighet, må det kunne sies at

regelen kan være meget inngripende ovenfor spillerne. På den annen side er regelen velkjent for klubbene, og de vil naturligvis innrette seg etter denne. Det innebærer at en klubb normalt ikke vil hente en fjerde spiller fra utenfor EØS-området. Følgen av dette blir at spillene i Norge i de fleste tilfeller ikke vil merke noe til regelen. Regelen er antakelig en større begrensning for utenlandske spilleres mulighet til å få kontrakt med en norsk klubb. For de utenlandske spillerne som faktisk rammes i Norge, må regelen imidlertid sies å utgjøre et betydelig inngrep.

Det vil også være relevant å se på i hvilken grad regelen oppfyller sitt formål. Regelen bærer preg av å ha blitt til før Bosman-dommen da den gjaldt for alle utenlandske spillere. Når den nå bare får anvendelse overfor spillere fra utenfor EØS faller mye av virkningen bort. Klubbene kan stille med 11 svensker eller tyskere fra start, men ikke mer enn tre afrikanere. Beskyttelsen av de norske spillerne blir da vesentlig redusert, men det er ikke grunnlag for å si at den er helt bortfalt. Når markedet utvides vil konkurransen følgelig bli større, og det er da ikke urimelig å tro at det vil bli enda flere utenlandske spillere i norsk fotball dersom utlendingskvoten faller bort. Totalt, særlig sammenlignet med tidligere, vil regelen nå i liten grad oppfylle sitt formål.

Før 2007-sesongen økte kvoten fra to til tre spillere. Et særlig spørsmål blir hvilken betydning dette får for vurderingen. Det er på det rene at en økt kvote vil bedre spillernes stilling noe. Det bringer også den norske kvoten opp på samme nivå som i Sverige og Danmark.¹¹⁵ Økningen er imidlertid marginal. Regelen har fortsatt samme karakter som tidligere, og endringen må sies å ha begrenset betydning.

Det vil også være relevant hvorvidt det finnes andre måter å oppnå det samme formålet med mindre inngripende midler. Særlig to måter har vært diskutert. For det første kan det gis regler som positivt angir et antall spillere klubben må ha som er utviklet i egen klubb

---

¹¹⁵ Se pkt. 6.1.2.

eller eget forbund. NFF kan også øremerke deler av toppklubbenes tilskudd til talentutvikling. Begge disse mulighetene er omtalt i oppgavens kapittel 7.

Totalt vil regelen være inngripende for de som rammes av den, samtidig som den i beskjeden grad klarer å oppfylle sitt formål. Vilkårene i diskrimineringsloven §4 fjerde ledd vil derfor ikke være oppfylt.

Følgelig vil utlendingskvoten i NFFs kampreglement §2-4 være i strid med diskrimineringsloven §4.

6.2 Adgangen til klubbskifte

Spørsmålet her er hvilke hindringer som finnes når en spiller fra utenfor EØS som har kontrakt med en norsk klubb ønsker et klubbskifte. Fotballens egne organer har ingen regler som særlig regulerer dette. Den eneste begrensningen som gjelder denne gruppen spesielt er kravet til arbeidstillatelse.

Som redegjort for under pkt. 3.4 kreves det at tillatelsen er knyttet til et bestemt arbeid og et bestemt arbeidssted, jfr. utf. §2 andre ledd. Kravet innebærer at tillatelsen er gitt for spill for det laget det er søkt om i tillatelsen. Konsekvensen av dette er at det må søkes om ny arbeidstillatelse ved et klubbskifte. Søknaden må behandles etter reglene for første gangs søknad.¹¹⁶ Tilsvarende gjelder dersom en spiller skal leies ut til en annen klubb, jfr. utf. §42 første ledd.¹¹⁷

---

¹¹⁶ Se kapittel 3.

¹¹⁷ Se RS 2005-039a pkt. 5.4.

6.3 Fornyelse av arbeidstillatelse

Første gangs arbeidstillatelse gis bare for ett år, men de fleste spillere blir i klubben utover denne perioden. Arbeidstillatelsen må da fornyes. Dette er det adgang til etter utl. §11. Søknaden skal sendes politiet, jfr. utf. §40 annet ledd. Det må skje senest én måned før utløpet av den tidligere tillatelsen, jfr. utl. §11 tredje ledd.

Utf. §34 annet ledd krever også at vilkårene i utf. §§2 første ledd og 3 annet ledd bokstav e er oppfylt. Disse kravene er gjennomgått i oppgavens kapittel 3.

Et særlig spørsmål er hva konsekvensen er av at klubben har rykket ned. Som redegjort for i pkt. 3.5.1 regnes idrett på høyt nivå bare som de to øverste divisjonene; Tippeligaen og Adeccoligaen. Dersom klubben rykker ned fra Adeccoligaen til 2. divisjon vil ikke dette kravet lenger være oppfylt. På dette punktet er det imidlertid gjort et unntak der spilleren fortsatt er under kontrakt med klubben. Rimelighetsbetraktninger vil da tilsi at søknaden ikke skal avslås med den begrunnelse at det ikke lenger er idrett på høyt nivå.¹¹⁸

Sentralt er også spørsmålet om hvilke krav som stilles til utøverens nødvendighet for virksomheten. De erfaringer som er gjort i løpet av det året utøveren har hatt arbeidstillatelse vil klart være relevant. Dersom det viser seg at spilleren ikke har spilt på laget i perioden, vil det trekke i retning av at fornyet tillatelse ikke bør gis. Normalt kreves det at spilleren har spilt minst halvparten av kampene han har vært tilgjengelig for.¹¹⁹ Eksempelvis skader og suspensjoner vil kunne gjøre spilleren utilgjengelig.

Det presiseres at det avgjørende er hvorvidt spilleren vil oppfylle kravet i fremtiden. Fortiden vil bare gi veiledning i forhold til dette, og trenger ikke være avgjørende. Andre relevante faktorer i vurderingen kan være at spilleren har etablert seg på laget i løpet av

---

¹¹⁸ RS 2005-039a pkt. 7.1.

¹¹⁹ Ibid. pkt. 7.2.

forrige sesong, eller for øvrig har vist en sportslig fremgang som tilsier at det er rimelig å forvente at han kommer til å etablere seg den kommende sesongen.

Varigheten av den nye tillatelsen er ett år, jfr. utf. §38 tredje ledd. Ved utløpet av den fornyede tillatelsen må det søkes om ny fornyelse etter reglene det er redegjort for i dette avsnittet.

7 Avslutning

I dette kapittelet skal først oppgavens konklusjoner oppsummeres kort. Deretter skal det sies noe om den videre utvikling. Utgangspunktet her er å se på foreslåtte løsninger som vil kunne oppnå målet om økt satsing på talentutvikling, uten at det skal forskjellsbehandle utenlandske spillere. UEFA har allerede gjennomført ett tiltak (pkt. 7.2), mens NFF har konkrete planer for tilsvarende tiltak i Norge (pkt. 7.3). Endelig skal det sees på et forslag av ren økonomisk art (pkt. 7.4). Denne delen av oppgaven inneholder også noen de lege ferenda-drøftelser.

7.1 Konklusjoner

Drøftelsene i oppgaven kan oppsummeres i tre hovedpunkter.

For det første er det sentralt om spilleren kommer fra EØS-området eller ikke. Spillere fra EØS-området står langt på vei i samme stilling som norske spillere. Bosman-dommen har vært av stor betydning for dette.

For det andre utgjør reglene om arbeidstillatelse og utlendingskvoten de største begrensningene for spillere fra utenfor EØS. Arbeidstillatelsens viktigste formål er å sikre at det bare er særlig gode utenlandske spillere som får spille fotball i Norge.

For det tredje vil utlendingskvoten være i strid med diskrimineringsloven §4. Kvoten forskjellsbehandler utelukkende pga. nasjonalitet. Hensynet til norske spillere er et saklig

formål, men regelen utgjør en uforholdsmessig innskrenkning i de utenlandske spillernes stilling.

7.2 Nye UEFA-regler

Også UEFA er opptatt av at klubbene prioriterer talentutvikling, og før 2006/2007-sesongen ga de derfor regler som beskytter egenutviklede spillere. UEFAs regler får anvendelse i deres egne klubbturneringer. Det omfatter blant annet UEFA Champions League og UEFA Cup. Reglene fremgår blant annet i Regulations of the UEFA Champions League (UEFA CL) kapittel VIII. De nye reglene innebærer en positiv forskjellsbehandling av enkelte spillere. Dette er det motsatte av utlendingskvoter som stiller en gruppe spillere i en særlig svak stilling.

De to gruppene som beskyttes er ”association-trained players” og ”club-trained players”, jfr. UEFA CL art. 15.08 – 15.12. Førstnevnte innebærer spillere som er trent opp i en klubb som tilhører det samme forbundet spillerens nåværende klubb gjør. For norske klubber vil dette innebære andre norske klubber. Tidsperioden er satt til tre år eller 36 måneder når spilleren er mellom 15 og 21 år. For ”club-trained players” stilles det samme krav til varighet, men spilleren må ha tilhørt den aktuelle klubben (ikke bare en klubb tilhørende samme forbund).

Det legges opp til en overgang til strengere krav med hensyn til antallet spillere. Til UEFA-turneringer skal det tas ut en tropp på 25 spillere. I 2006/2007 kreves det at denne minst inneholder to spillere fra hver gruppe. I 2008/2009 er kravet hevet til fire spillere fra hver gruppe.

For begge grupper presiseres det at regelen gjelder uavhengig av spillerens nasjonalitet. Det innebærer at en tysk spiller som oppfyller kravene i prinsippet kan få status som egenutviklet spiller i Norge. Realiteten blir imidlertid en annen i og med at det vil være sjelden at utenlandske spillere spiller i en norsk klubb i en så lang tidsperiode, mens de er

mellom 15 og 21 år gamle. En parallell kan trekkes til diskrimineringslovens regler om indirekte diskriminering. Regelen er tilsynelatende nøytral, men vil reelt sett beskytte nasjonale spillere.

Likevel vil regelen stille seg annerledes enn utlendingskvoten både i forhold til EØS-regelverket og diskrimineringsloven. For det første innebærer den som nevnt en positiv forskjellsbehandling. Dessuten er den langt mindre inngripende for den gruppen den rammer. Totalt legges det begrensning for 8 av 25 plasser, og det er i tillegg bare i bestemte turneringer. Endelig ivaretar den et legitimt hensyn som talentutvikling må regnes for å være. Den fokuserer på egenutvikling av spillere, og ikke på nasjonaliteten som er det karakteristiske for utlendingskvoten.

Hvor egnet regelen er til å ivareta hensynet er mere usikkert. Så lenge regelen bare gjelder i internasjonale turneringer vil den gjelde for få klubber og få kamper. Den motiverende effekten vil derfor være begrenset. For å få en betydelig effekt må de nasjonale forbund antakelig innføre tilsvarende regler.

7.3 Lokalt utviklede spillere (LUS)

NFF har et spennende prosjekt på gang i LUS (lokalt utviklede spillere). LUS bygger på UEFA-reglene omtalt i pkt. 7.2. Målet med prosjektet er å få de store klubbene til å ta større ansvar for talentutviklingen i sitt nærrområde. For øyeblikket er LUS på høringsstadiet.¹²⁰ Forbundsstyrets vedtak er at klubbene i Tippeligaen og Adeccoligaen pr. 1. januar 2008 skal ha minimum fire klubbutviklede spillere (club-trained players) og fire forbundsutviklede (association-trained players), jfr. høringsnotatet s. 9. Dette tilsvarer kravene i UEFAs regler.

---

¹²⁰ Se høringsnotat for LUS (2007).

Det virker som om klubbene allerede har begynt å innse behovet for å utvikle spillere selv. De siste årene har det blitt vanligere at store klubber samarbeider med mindre klubber og/eller videregående skoler. I tillegg er det en merkbar økning i satsingen på toppklubbens aldersbestemte lag i form av kvalifiserte trenere og større økonomiske investeringer. Et godt eksempel er Vålerenga som før 2007-sesongen har tatt opp Glen Roberts (1988), Mohammed Fellah (1989), Kristian Brix (1990), Harmeet Singh (1990) og Amin Nouri (1990) i sin a-stall. Alle disse har spilt på Vålerengas aldersbestemte lag.

Selv om det er usikkert hvordan et uprøvd system som LUS vil slå ut, er det grunn til å tro at reglene vil motivere klubbene til å utvikle egne spillere. Når det stilles krav til å ha disse spillerne, vil klubben ha en interesse i at disse er så gode som mulig. Med bakgrunn i forrige avsnitt er det grunn til å tro at klubbene allerede har en interesse i å bedre sitt talentutviklingsarbeid. LUS vil kunne fungere som en ekstra motivasjonsfaktor for klubbene.

Det eksisterer også en fare for at slike regler kan medføre uønskede konsekvenser. LUS vil føre til at egenutviklede spillere får en verdi utover hva det rent fotballmessige representerer. Kravet om et visst antall egenutviklede spillere vil bety at klubbene vegrer seg for å selge disse. Dette betyr at prisnivået på de nevnte spillerne stiger ytterligere. Når klubbene da skal skaffe seg forsterkninger vil det kunne medføre at de søker til utlandet istedenfor å kjøpe norske spillere. I og med at det ikke stilles krav om å benytte lokalt utviklede spillere i kamper, kan man risikere en situasjon der lokale spillere er reserver med en pris som er for høy til at noen ønsker å kjøpe de. Samtidig kan det øke antall utenlandske spillere i norsk fotball ved at klubbene velger billige utlendinger fremfor dyre nordmenn.

I et diskrimineringsøyemed gjør de samme argumentene seg gjeldende her som for de nye UEFA-reglene, jfr. pkt. 7.2. Det er derfor ingen grunn til å hevde at reglene er diskriminerende, men det må antakelig eksistere en grense for hvor mange spillere som kan

omfattes av LUS. Blir antallet svært høyt vil regelen i realiteten kunne gi samme resultat som en utlendingsklausul.

Oppsummeringsvis kan det sies at LUS er et spennende forslag, men at det er grunn til å være oppmerksom på visse mulige uønskede følger.

7.4 Øremerkede midler

Norske klubber har fått en betydelig økning i inntektene på grunn av medieavtalen med TV2 og Telenor. Avtalen er inngått mellom de nevnte parter og NFF, noe som betyr at NFF står fritt til å velge hvordan pengene skal fordeles. NFF har til nå valgt å la klubbene disponere midlene fritt, men fotballpresident Sondre Kåfjord uttrykte etter 2006-sesongen bekymring for at spillerlønningene økte med 20% i 2006.¹²¹ Det ble derfor tatt til orde for å øremerke en del av midlene klubbene får av NFF blant annet til talentutviklingsarbeid.

Dette er en måte som bør kunne være effektivt for å oppnå det som er målet med utlendingskvoten. Ved å øremerke midler sikrer forbundet at klubbene bedrer sin talentutvikling. Med økte ressurser i talantarbeidet vil unge spillere få bedre forutsetninger for å oppnå den kvaliteten som er ønskelig. Unge norske spillere vil da kunne bli konkurransedyktige, noe som vil medføre at utenlandske spillere ikke lenger vil bli sett på som en trussel for norsk fotball.

Det er antakelig flere grunner til dagens manglende satsning på talentutvikling i norske toppklubber. Klubbene har begrensede økonomiske midler, og konkurransen er hard. Den viktigste grunnen er kanskje at klubbene lever av, og er avhengige av, kortsiktige resultater. Talantarbeid er en langsiktig investering, og det er naturlig at det langsiktige blir nedprioritert når målene er kortsiktige. Å øremerke midler vil kunne være effektivt for å avhjelpe dette problemet.

---

¹²¹ Fotball.no (2006)b.

8 Litteraturliste

8.1 Bøker, artikler mv.

Bold.nyt (2007). *Afrikanere sidestilles med EU-borgere*. Tilgang:

<http://www.bolddk.com/nyt/?vis=66306> [Sitert: 10. april 2007]

Bråten, Roy Tommy (2007). *Rosenborg kan miste sin juvel*. Tilgang:

<http://fotball.aftenposten.no/eliteserien/article76295.ece> [Sitert: 10. april 2007]

Bunæs, Runa, Kristin Ottesen Kvigne, Bjørn Vandvik (2004). *Utlendingsrett*. Oslo, 2004

Fotball.no (2006)a. *Tilskuertallene i Tippeligaen*. Tilgang:

<http://www.fotball.no/t2.aspx?p=56941&cat=51834> [Sitert: 23. april 2007]

Fotball.no (2006)b. – *Øremerk midler til talentutvikling*. Tilgang:

<http://www.fotball.no/t2.aspx?p=51831&x=1&a=183610> [Sitert: 23. april 2007]

Gammelsæter, Hallgeir og Stig-Erik Jakobsen (2006). *Utlendinger og spillerutvikling i norsk fotball*. Molde, 2006. Tilgang:

<http://www.fotball.no/files/{30C0C183-25EB-4D90-8982-82682120A58F}.pdf> [Sitert: 26. oktober 2006]

Halgreen, Lars. *Sportsret : EU-retlige og kontraktmæssige aspekter ved sportsudøvelse i Danmark*. København 2000

Knudsen, Gudmund (2004). *Idrettslagene*. I Idrett og Juss, Gunnar Martin Kjenner (red.) 3. utg. Oslo, 2004

Kvamme, Sigve (2006). *Klager NFF inn for Likestillingsombudet*. Tilgang:
<http://www.dagbladet.no/sport/2006/10/25/480812.html> [Sisert: 23. april 2007]

Leren, Kenneth André. *Fotballspillerens klubbskifte. Juridiske og sportslige implikasjoner*. Bergen 2002

Loe, Erik (2005). *13 åringer fra Risør og andre gode guttunger*. Tilgang:
<http://stabak.no/content/view/1364/156/> [Sisert: 23. april 2007]

Nettavisen.no (2007). *Vil endre EU-regel*. Tilgang:
<http://pub.tv2.no/nettavisen/fxt/tippeligaen/article827346.ece> [Sisert: 10. april 2007]

Ness, Roger. E-post. 14. desember 2006.

NFF (2007). *Høringsnotat lokalt utviklede spillere (LUS)*. Oslo, 2007. Tilgang:
<http://www.fotball.no/files/{7E7D7C65-A3C8-4B99-B240-7B67C4E4203F}.pdf> [Sisert: 10. april 2007]

Nrk.no (2007). *UDI bestemmer*. Tilgang:
<http://www.nrk.no/nyheter/distrikt/ostlandssendingen/1.2123353> [Sisert: 10. april 2007]

NTB (2007). *NFF innstilt på å la ivorianere spille*. Tilgang:
<http://fotball.aftenposten.no/eliteserien/article77330.ece> [Sisert: 10. april 2007]

Rognstad, Ole Andreas og Stein Foyn (2004). *EØS-markedet*. I: EØS-rett: Frederik Sejersted ... [et al.]. 2. utg. Oslo, 2004

Stensås, Christer (2005). *Forsvarer bruken av Hauge*. Tilgang:
<http://fotball.aftenposten.no/incoming/article3289.ece> [Sisert: 23. april 2007]

Sund, Ingvild (2005). – *Simen er helt unik*. Tilgang:
<http://www.agderposten.no/apps/pbcs.dll/article?AID=/20050818/SPORT/108180109/1010>
[Sisert: 23. april 2007]

Vg.no (2006). *Tilskuertall klubbvis – 2006*. Tilgang:
http://fotball.vg.no/bors/tilskuer_klubb.php?sesong_id=323 [Sisert: 23. april 2007]

Woxholth, Geir (1999). *Foreningsrett*. 2. utg. Oslo, 1999

8.2 Lover, vedtekter mv.

Norske lover

1988   Lov om utlendingers adgang til riket og deres opphold her (utlendingsloven)
av 24. juni 1988 nr. 64

1992   Lov om gjennomføring i norsk rett av hoveddelen i avtale om Det
europæiske økonomiske samarbeidsområde (EØS) mv. (EØS-loven) av 27. november 1992
nr. 109

2005   Lov om forbud mot diskriminering på grunn av etnisitet, religion mv.
(diskrimineringsloven) av 3. juni 2005 nr. 33

2005   Lov om statsborgerskap (statsborgerskapsloven) av 10. juni 2005 nr. 51

2005 Lov om arbeidsmiljø, arbeidstid og stillingsvern mv. (arbeidsmiljøloven) av 17. juni 2005 nr. 62

Forarbeider, forskrifter rundskriv mv.

Ot.prp. nr. 46 (1986-1987) Om lov om utlendingers adgang til riket og deres opphold her

Ot.prp. nr. 33 (2004-2005) Om lov om forbud mot diskriminering på grunn av etnisitet, religion mv. (diskrimineringsloven)

Ot.prp. nr. 49 (2004-2005) Om lov om arbeidsmiljø, arbeidstid og stillingsvern mv. (arbeidsmiljøloven)

St.meld. nr. 27 (2001-2002) Om EØS-samarbeidet 1994-2001

1990 Forskrift om utlendingers adgang til riket og deres opphold her (utlendingsforskriften) av 21. desember 1990 nr. 1028

2005 Rundskriv KRD H-4/05 om endringer i utlendingsforskriften som gjelder arbeidstillatelse for idrettsutøvere og trenere av 18. mars 2005

2005 Rundskriv UDI 2005-039a om arbeidstillatelse til utøvere og trenere av 30. september 2005

Internasjonale kilder

EF-traktaten Traktat om opprettelse av Det økonomiske fellesskap, Roma 25. mars 1957

EØS-avtalen Avtale om Det europeiske økonomiske samarbeidsområde, Porto 2. mai 1992

Nordisk passoverenskomst   Overenskomst mellom Danmark, Finland, Norge og Sverige om opphevelse av passkontrollen ved de internnordiske grenser, København 12. juli 1957

Rfo1612/68 EØF   Rådsforordning nr. 1612/68 av 15. oktober 1968 om fri bevegelighet for arbeidstakere innenfor fellesskapet

Idrettens regelverk

Norges Fotballforbunds Lov (NFFL.). Tilgang:
<http://www.fotball.no/t2.aspx?p=766&cat=51832>

Norges Fotballforbunds Kampreglement (NFFs kampreglement). Tilgang:
<http://www.fotball.no/t2.aspx?p=769&cat=51832>

2001   Regulation for the Status and Transfers of Players (FIFAs overgangsreglement) av 5. juli 2001. Tilgang:
http://www.fifa.com/documents/static/regulations/Status_Transfer_EN.pdf

2002   Norges Fotballforbunds overgangsreglement (NFFs overgangsreglement) av 23. august 2002. Tilgang: <http://www.fotball.no/t2.aspx?p=27332&cat=51832>

2006   Regulations of the UEFA Champions League (UEFA CL). Tilgang:
<http://www.uefa.com/newsfiles/19071.pdf>

2006   Statutes (UEFA-statuttene). Tilgang:
<http://www.uefa.com/newsfiles/19081.pdf>

2006 FIFA Statutes (FIFA-statuttene). Tilgang:
http://www.fifa.com/documents/static/regulations/statutes_08_2006_en.pdf

2007 Tävlingsbestämmelser år 2007. Tilgang:
<http://www.svenskfotboll.se/files/{AE515CBC-A141-4A14-8BF4-ABA6E95C0CA6}.pdf>

2007 Propositioner for Danmarksserien for herrer. Tilgang:
<http://www.dbu.dk/law/lawShow.aspx?lawid=6>

8.3 Domsregister

Norske dommer

Rt. 1992 s. 534

LB-2006-50344 Mikelsaken

European Court of Justice

Case 36/74 Walrave v. Union Cycliste Internationale. ECR 1974 p. 1405

Case 13/76 Doná v. Mantero. ECR 1976 p. 1333

Case C-415/93 Union Royale Belge des Sociétés de Football Association and Others v. Bosman and Others. ECR 1995 p. I-04921 (Bosman-dommen)

Case C-350/96 Clean Car Autoservice v. Landeshauptmann von Wien. ECR 1998 p. I-252

